

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

HASTA VE YAŞLI HİZMETLERİ

TEDAVİ HİZMETLERİ

Ankara, 2015

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iv
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. TIP TERMİNOLOJİSİ	3
1.1. Temel Tanım ve Terimler	3
1.1.1. İnsanın Yapısına İlişkin Temel Tanım ve Terimler	3
1.1.2. Hastalıklara İlişkin Genel Bilgiler ve Sınıflandırılması	4
1.2. Tıbbi Terimleri Meydana Getiren Öğeler	11
1.2.1. Kökler	11
1.2.2. Son Ekler	11
1.2.3. Ön Ekler	11
1.2.4. Kaynaştırma Ünlüsü	11
1.2.5. Birleşik Kök	11
1.3. Sinir Sistemi ve Psikiyatrik Hastalıklar	13
1.3.1. Anatomik Terimler	13
1.3.2. Semptom Terimleri	15
1.3.3. Tanı Terimleri	15
1.3.4. Ameliyat Terimleri	17
1.4. Endokrin Sistem Terimleri	18
1.4.1. Anatomik Terimler	18
1.4.2. Semptom Terimleri	19
1.4.3. Tanı Terimleri	19
1.4.4. Ameliyat Terimleri	20
1.5. Hareket Sistemi Terimleri	20
1.5.1. Anatomik Terimler	20
1.5.2. Semptom Terimleri	23
1.5.3. Tanı Terimleri	23
1.5.4. Ameliyat Terimleri	24
1.6. Kan ve Kan Yapıcı Organlara İlişkin Terimler	24
1.6.1. Anatomik Terimler	24
1.6.2. Semptom Terimleri	25
1.6.3. Tanı Terimleri	25
1.6.4. Ameliyat Terimleri	26
1.7. Kardiyovasküler Sisteme İlişkin Terimler	26
1.7.1. Anatomik Terimleri	26
1.7.2. Semptom Terimleri	26
1.7.3. Tanı Terimleri	27
1.7.4. Ameliyat Terimleri	28
1.8. Solunum Sistemine İlişkin Anatomik Terimler	28
1.9. Sindirim Sistemi Terimleri	29
1.9.1. Anatomik Terimler	29
1.9.2. Semptomlar	30
1.9.3. Tanı Terimleri	31
1.9.4. Ameliyat Terimleri	32
1.10. Üriner Sisteme İlişkin Terimler	32
1.10.1. Anatomik Terimler	32

1.10.2. Semptom Terimleri.....	32
1.10.3. Tanı Terimleri.....	33
1.10.4. Ameliyat Terimleri.....	33
1.11. Genital Sisteme İlişkin Terimler.....	34
1.11.1. Anatomik Terimler.....	34
1.11.2. Semptom Terimleri.....	34
1.11.3. Tanı Terimleri.....	35
1.11.4. Ameliyat Terimleri.....	36
1.12. Göze İlişkin Terimler.....	36
1.12.1. Anatomik Terimler.....	37
1.12.2. Semptom Terimleri.....	37
1.12.3. Tanı Terimleri.....	37
1.12.4. Ameliyat Terimleri.....	38
1.13. Kulağa İlişkin Terimler.....	38
1.13.1. Anatomik Terimler.....	38
1.13.2. Semptom Terimleri.....	39
1.13.3. Tanı Terimleri.....	39
1.13.4. Ameliyat Terimleri.....	39
1.14. Deriye İlişkin Terimler.....	39
1.14.1. Anatomik Terimler.....	39
1.14.2. Semptom Terimler.....	40
1.14.3. Tanı Terimleri.....	40
1.14.4. Ameliyat Terimleri.....	41
UYGULAMA FAALİYETİ.....	42
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	43
ÖĞRENME FAALİYETİ-2.....	44
2. SAĞLIK KURUMLARI TANIM VE ÇEŞİTLERİ.....	44
2.1. Koruyucu Sağlık Hizmetleri.....	44
2.2. Tedavi Hizmetleri.....	47
2.3. Rehabilitasyon Hizmetleri.....	48
2.4. Sağlığın Geliştirilmesi Hizmetleri.....	49
UYGULAMA FAALİYETİ.....	52
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	53
CEVAP ANAHTARLARI.....	54
KAYNAKÇA.....	55

AÇIKLAMALAR

ALAN	Hasta ve Yaşlı Hizmetleri
DAL/MESLEK	Hasta / Yaşlı / Engelli Bakım Elemanı
MODÜLÜN ADI	Tedavi Hizmetleri
MODÜLÜN TANIMI	Öğrencinin tıbbi terminoloji bilgisini kullanarak hasta hizmetlerini yerine getirebilmesi ile ilgili bilgilerin kazandırıldığı bir öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Tıbbi terminoloji bilgisini kullanarak hasta hizmetlerini yerine getirebileceksiniz. Amaçlar 1. Tıp terminolojisi bilginizi kullanarak hastanın hastane içindeki işlemlerini yönlendirebileceksiniz. 2. Sağlık kurumları ile ilgili bilginizi kullanarak hastayı diğer kurumlardaki işlemleri için yönlendirebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Sınıf Donanım: Bilgisayar, organizasyon şemaları, dolap
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma, eşleştirme vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Bilim, sanat, meslek ve iş kolu gibi özel alanlarda belirli bir anlatımı ve kavramı olan sözcüklere terim denir. Bunlar ulusal ya da uluslararası düzeyde bilim, sanat, meslek ve iş kolu çalışanları tarafından kullanılır. Bu terimlerin anlamlarını ve neyi anlatmak istediklerini o işlerle uğraşan insanların bilmesi gerekir. Bu terimler çoğu kez, o özel alanın toplantılarında belirlenir ya da kendiliğinden şekillenir.

Bazı bilimciler, eğitim gördükleri Batı dillerinin etkisinde kaldıklarından, terimleri farklı okumaktadırlar. Sonuçta, aynı terimi farklı okuyan insanlar olmaktadır. Bunun için sözlük ve söyleyiş kılavuzlarına ihtiyaç vardır. Terimlerin yazımında tek yazım biçimi tercih edilmelidir. Yazılışta birlik sağlanabilirse, söyleyiş birliği de kolaylaşacaktır. Bunun için tıbbi terminoloji bilimine ve yazım birliği için yazım kılavuzlarına önem verilmelidir.

Bu modülün amacı, tıp terimlerinin Türkçe söyleyişlerindeki kurallara uyulduğunda terimlerin doğru okunmasını ve yazılmasını öğretmektir.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Tıp terminolojisi bilginizi kullanarak hastanın hastane içindeki işlemlerini yönlendirebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çevrenizde tıp terimleri kullanılıyor mu? Bunlara örnekler veriniz.
- Tıbbi terimlerin kullanım alanlarını araştırınız.
- Vücudumuz tıp dilinde kaç bölgeye ayrılmıştır? Araştırınız.

1. TIP TERMINOLOJİSİ

Terimleşen sözcük, tek anlamlıdır; anlamları kişiden kişiye değişmez. Karşılıdığı kavramın sınırları çizilmiştir. Terimlerle uğraşan bilim dalına terminoloji denir. Tıp alanına giren bilimlerin de kendine özgü terimleri vardır. Bunlara **tıp terimleri** ya da **tıbbi terminoloji** denir.

Tıp bilimleri içinde terimleri ilk belirleyen bilim dalı, anatomi olmuştur. Tıp terimleri Latince ya da Grekçe'dir. Bu iki dilden köken alan terimler, farklı dillerde bazı değişiklikler gösterebilirler. Bu değişiklikler kullanılan dildeki söyleyiş biçimine göre olmaktadır. Ses ve harf düşmeleri ile eklenmeleri görülür. Bu tür geçişlere **transkripsiyon** denir.

1.1. Temel Tanım ve Terimler

1.1.1. İnsanın Yapısına İlişkin Temel Tanım ve Terimler

Vücut, yer ve komşuluk tanımlamaları için bölgelere ayrılmıştır. Bu bölgelerin bilinmesi organların, oluşumların veya hastalıkların yerinin belirlenmesinde önemlidir. Bu bölgeler şunlardır:

- **Regio capitis:** Baş bölgesi
- **Regio facialis:** Yüz bölgesi
- **Regio pectoralis:** Pektoral bölge, göğüs ön yüz bölgesi.
- **Regio abdominalis:** Karın bölgesi, daha çok karın ön duvar bölgesi anlaşılır.
- **Regio epigastrica:** Epigastrik bölge, göbeğin en üst kısmı.
- **Regio hypogastrica:** Hipogastrik bölge, göbeğin alt kısmı.
- **Regio hypochondriaca:** Hipokondrik bölge, karının sağ ve sol yanlarındaki kısım.
- **Regio umbilicalis:** Umblikal bölge, göbek bölgesi

- **Regio pubica:** Pubik bölge, çatı kemiğinin üstündeki kısım.
- **Regio inguinalis:** İnguinal bölge, kasık bölgesi
- **Regio perinealis:** Perine bölgesi. Mons pubis ile anüs arasında kalan bölge.
- **Regio dorsalis:** Sirt bölgesi.
- **Regio glutealis:** Gluteal bölge, kalça bölgesi
- **Regio deltoidea:** Omuz bölgesi.
- **Canalis inguinalis:** Kasık kanalı, inguinal kanal
- **Thorax:** Göğüs boşluğu
- **Abdomen:** Karın boşluğu
- **Axilla:** Koltuk altı çukurluğu
- **Brachium:** Kol
- **Antebrachium:** Ön kol.
- **Cubitus:** Dirsek.
- **Olecranon:** Dirsek.
- **Fossa cubiti:** Dirsek ekleminin önündeki sığ çukurluk.
- **Manus:** El
- **Carpus:** El bileği.
- **Metacarpus:** El tarağı.
- **Digitus:** Parmak
- **Dactylus:** Parmak
- **Pelvis:** İki kalça kemiği ile sağrı arasındaki boşluk. Karın boşluğunun devamıdır.
- **Femur:** Uyluk. Femoral bölge, kalça ile diz arasındaki kısım.
- **Genus:** Diz.
- **Fossa poplitea:** Diz ardı çukurluğu.
- **Crus:** Bacak.
- **Pes, pedis:** Ayak.
- **Podos:** Ayak.
- **Tarsus:** Ayak bileği.
- **Metatarsus:** Ayak tarağı.

1.1.2. Hastalıklara İlişkin Genel Bilgiler ve Sınıflandırılması

Sınıflandırma, açık veya kapalı sıralama prensipleriyle bir alandaki nesnelere sıralanmış şeklidir. Burada karşımıza çıkan sınıflar belirlenen amaca bağlı olarak tasarlanır. Sınıflandırma önceki bilgiye dayandırılır ve böylece bilginin yayılımı için bir anahtar oluşturur.

Sınıflandırmada soyağacı prensibine göre sıralama yapılır. Yani “A, B’nin bir çeşididir” şeklinde ifade edilebilir. Örneğin; pneumoniae bir akciğer hastalığı çeşididir, başka bir ifade ile de pneumoniae geniş kapsamlı akciğer hastalıkları kavramının içindedir.

Sınıflandırma, aynı zamanda elde ettiğimiz verilerimizdir. Böylece bir sınıflandırmayı başka bir alandan toplanan verilerle karşılaştırma imkânımız vardır. Örneğin; bir hastanede yaşa göre dağılımı yapmak istersek, aşağıdakine benzer bir gruplandırma yapabiliriz.

- Bebekler: 0-3
- Çocuklar: 4-12
- Gençler: 13-18
- Yetişkinler: 19-64
- Yaşlılar: 65-+

Yukarıdaki örnekte tek kriter yaştır. Bazı sınıflandırmalarda birden fazla kriter kullanılır. Örneğin; hastalık sınıflandırması için:

- Anatomik yerleşimi
- Etiyolojisi
- Morfolojisi
- Disfonksiyonu

Bu maddelerin herbiri farklı sınıflandırma yapmak için kullanılır. Bu sıralamalar yapılan sınıflandırmanın eksenini oluşturur ve farklı sınıflandırmalarda kullanabilme imkânı sağlar. ICPC'ye (International Classification of Primary Care) göre teşhisler organ sistemleri ve bulgu kodlarına göre olmak üzere iki eksen doğrultusunda yapılır.

➤ **Sınıflandırmada ortak dil problemi nasıl aşılır?**

Tıptaki temel problemlerden biri, aynı terimin ortak dille ifadesinin güçlüğüdür. Bu problem sınıflandırmada daha fazla ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar tıpta Latince ortak dili sağlıyorsa da; kayıtlarda bu durum farklılaşmaktadır. Bu farklılığı gidermek için eş anlamlılar sözlüğü (thesaurus) ve kavramların kombinasyonlarıyla çözümler bulunmuştur. Sınırlama yapılmadan her iki kaynak da sistem içinde çalıştırılır.

1933'te Newyork Academy of Medicine, tıbbi terimlerin "Standart Classified Nomenclature of Diseases" başlığıyla database'ini oluşturdu. 1961'de bu görevi The American Medical Association üstlendi, 1965'ten itibaren ise American College of Pathologist "Systematic Nomenclature of Pathology" (SNOP) adını vererek bayrağı devraldı. SNOP geliştirilerek "Systematized Nomenclature of Human and Veterinary Medicine" (SNOMED) adını aldı.

➤ **Sınıflandırma ve Kodlama Problemleri**

Sınıflandırma ve kodlama problemleri ayrı değerlendirilir. Çünkü sınıflandırma problemleri kavramların yazılması ile ilgilidir. Kodlama problemleri ise teknik destekle ilişkilidir. Bu destek özel durumlarda kodlamayı yapan personele yardım sağlamak için kullanılır.

➤ **Kodlar**

Birçok sınıflandırma kodlar yardımıyla oluşturulur. Kodlama sayısal, alfabetik veya her ikisi birden kullanılarak yapılabilir.

- **Sayısal kodlar:** Sayısal kodları sayı dizileri oluşturur. Yeni bir unsur ilave edileceği zaman bir sonraki sayının kodu verilir. Bu, büyük kolaylıktır.

Sayıların yerleştirilmesindeki esneklik ile hastaya özel bilgilerin saklı kodlarla oluşturulması mümkündür.

Bazı sınıflar için belli diziler ayrılarak farklı sınıflandırmalar bir araya getirilir. Böylece “sınıflar kümesi” oluşturulabilir.

- **Akrostiş kodlar:** Akrostişler bölümlerin adlarını hatırlatan bir veya birkaç karakter ile oluşturulur. Fakat tüm maddeler için bu kodu üretmek çok uzun ve yorucu bir iştir. Bu nedenle bu kodlar sınırlı sayıda bölümler için kullanılır. Örneğin; hastane departmanı belirtirken KBB (Kulak Burun Boğaz) kısaltması kullanılır.
- **Hiyerarşik kodlar:** Sınıflandırmada detaya inildikçe (dallandıkça) sınıfın kendi koduna yeni karakterlerin eklenmesiyle oluşan kodlamadır. Böylece yakın sınıfların birbiriyle olan hiyerarşik ilişkisini kodlardan anlayabilme imkânı doğar.
- **Yan yana kodlar:** Bu kodlar parçalardan oluşan birleşik kodlardır. Herbir parça sınıftaki başka bir bölümü temsil eder. Örneğin, “N” ile başlayan her bölüm sinir sistemi(Nöroloji) ile ilgilidir.
- **Kombinasyon kodlar:** Yapı, görev, araç ve amaç gibi unsurların sınıflandırmasına dayanan kodlardır.
- **Kuvvetlerin toplanmasıyla oluşan kodlar:** Bu sınıflandırmada başlık ve sınıflar için sadece 2'nin kuvvetleri toplanır.

2^0 : 1 Sigara içen / 0 içmeyen

2^1 : 2 aşırı kiloda / 0 normal kiloda

2^2 : 4 artan kolesterol / 0 normal kolesterol

3 risk faktörü sıralandığında 7 tane bileşen elde edebilir. Sigara içen, şişman fakat kolesterolü düşük bir kişi 3 koduyla temsil edilirken; sigara içmeyen, aşırı kilolu ve kolesterolü yüksek kişi ise 6 kodu ile ifade edilir.

➤ **Taksonomi**

Canlıların sınıflandırılmasına taksonomi denir.

➤ **Nosoloji**

Hastalıkların sınıflandırılması bilimidir. Bunun yanında semptom, sendrom, bozukluk ve yaralanmaları da içerir.

Nosoloji, hastalıkları açıklayan Nosografi'den ayrılır. Hastalığın açıklanması ve tanımı arasındaki fark şudur: Hastalığın tanımı, sadece hastalığın gerekli özelliklerini içerir oysa açıklaması, birbiri arasında ilişkide bulunan karakteri de verir. Bu yüzden Romatoid Artrit'in ARA'ya (American Rheumatism Association) göre sınıflandırma kriteri aşağıdaki 7 maddeden en az dördünün yerine getirilmesi ile sağlanır:

- Sabah sertliği
- Eklemlerde (en az üç eklem) tutulum
- El eklemleri tutulumu
- Simetrik artritler
- Romatoid noduller
- Serum romatoid faktörü pozitifliği
- Tipik radyografik değişiklikler

Bu maddeler hastalığa ait şüpheli belirti ve bulgulardır.

Sınıflandırma Sistemleri

➤ ICD Uluslararası Hastalık Sınıflandırması

ICD (International Classification of Diseases) hasta kayıtları ve sınıflandırma denince ilk akla gelendir. İlk kez 1900 yıllarında basılan bu sistem, her 10 yılda bir güncellenmiştir. En yeni baskısı ise 1992'de hazırlanan ICD-10'dur. Bu işin sorumluluğu dünya sağlık teşkilatındadır (WHO) Bununla birlikte şu an kullanılmakta olan çoğu kayıt sistemi halen ICD-9'a ya da onun modifikasyonuna dayanır. Bu modifikasyon daha ayrıntılı kodları içeren ICD-9-CM'dir. ICD üç basamaklı kodların code sınıflamasını içerir. İsteğe bağlı olarak bir basamak daha ilavesi ile bir seviye ileri kod oluşur. Her seviyede 0-7 arasındaki sayılar detayı belirler, 8 ise diğer durumlar için kullanılır, 9 da tanınmayan kodları temsil eder.

Code	Disease
001-139	Infectious and parasitic diseases
007-009	Infectious diseases of the digestive tract
003	Other Salmonella Infections
003.0	Salmonella gastroenteritis
003.1	Salmonella Septicemia
003.2	Localized Salmonella Infections
003.20	Localized Salmonella Infection, Unspecified
003.21	Salmonella Meningitis
003.22	Salmonella Pneumonia
003.23	Salmonella Arthritis
003.24	Salmonella Osteomyelitis
003.29	Other Localized Salmonella Infections
003.8	Other Specified salmonella Infections
003.9	Salmonella Infections, Unspecified

Tablo 1.1: ICD'ye göre hastalıkların sınıflandırılması

➤ **ICPC (International Classification of Primary Care) Uluslararası Temel Sağlık Hizmetleri Sınıflandırması**

WONCA (The World Organization of National Colleges, Academies and Academic Associations of General Practitioners / Family Physicians), Dünya Ulusal Akademiler ve Pratisyenler Birliği ICD-9'u kabul etmemiş ve kendi sınıflandırma sistemini ortaya çıkarmıştır. Bu sınıflandırmanın kod sayısı daha küçüktür. Ama sadece teşhisleri kodlama için kullanmaz, tedavi, terapi, laboratuvar testleri içinde kodlar içerir. Böylelikle elle kod girmeden sistemin ilaç, reçete modunu otomatik olarak jenerik koda depolar.

ICPC'de WONCA doğrultusunda oluşturulmuş bir sınıflandırmadır. İki eksen den oluşur. Birincisi vücut sistemleridir. Bu bir harf ile kodlanır. Diğeri ise bileşenler adıyla iki basamakta kodlanır. Örneğin, teşhissel pnemoni R81 ile ifade bulur (R: Respiratory tract, 81: Diagnostic component).

➤ **DSM (Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders) Zihinsel Rahatsızlıklar için Tanısal ve İstatistiksel Rehber**

Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından oluşturulan DSM, uzman bir koddur. 1952'de ilk kez DSM-I oluşturulmuştur. DSM-II'nin gelişiminde ICD-8 dayanak alınmıştır. Her iki sistem 1968 yılında etkin ve verimli hale getirilmiştir. DSM-IV, ICD-10 nun gelişimi ile koordine edilmiştir.

DSM aynı ICD serisi gibi zamanla geliştirilmiştir. Burada sınıflandırma yapılırken temel kriter olarak psikiyatri öngörülümüştür. ICD-10 ile birlikte hazırlansa da etiyolojik ve patopsikolojik süreçler sadece ruhsal rahatsızlıklar için vardır.

DSM sınıflandırma sisteminde yer alan 5 eksen şu şekildedir:

- Klinik sendromlar
- Kişiliğe ilişkin rahatsızlıklar ve özel gelişim bozuklukları
- İlgili fiziksel ortam
- Psişik baskı şiddeti
- Tüm psikolojik süreç, fonksiyonlar

➤ **SNOMED (Systematized Nomenclature of Human and Veterinary Medicine) Tıp ve Veteriner Hekimlikte Sistematik Terminoloji**

SNOMED bir hastalığın birçok durumunun kodlanmasında kullanılır. İlk kez 1975'te yayımlandı ve 1979'da gözden geçirildi. Şu anki versiyonun adı SNOMED International'dır. SNOMED çok eksenli bir sistemdir. SNOMED-II 7 eksene sahipken SNOMED International, 11 eksene sahiptir. Bu eksenlerin her biri bütün hiyerarşik sınıflama sistemini düzenler.

Örneğin hastalık kodu D-13510 olan bir teşhis (Pneumococcal pneumonia) aşağıdakilerin kombinasyonu ile eşdeğerdir:

T- 28000 (Topografi: Akciğer)
M-40000 (Morfoloji: Şişlik, kızarıklık)
L- 25116 (Canlı organizma: Streptococcus pneumoniae)

Mesela tüberküloz (D-14800), akciğer (T-28000) + granulom (M-44000) + Mycobacterium tuberculosis (L-21801) + ateş (F-03003) olarak adlandırılabilir. Bununla birlikte bu karışıklığa yol açabilir, bilindiği üzere tüberküloz sadece akciğerde bulunmayabilir.

Herhangi bir SNOMED terimi başka bir SNOMED terimi ile birleştirilebilir. Bu, aynı bilginin birkaç yolla aktarılması anlamına gelir. Bu geçerli bir birleşme olsa dahi her oluşan kombinasyonun anlamlı olduğu söylenemez. Bu serbestlik birçok anlamsız kodun doğmasına neden olmuştur.

<u>Eksen</u>	<u>Tanım</u>	<u>Tanımlama</u>
T	Topografi	Anatomik terimler
M	Morfoloji	Hücre sel, dokusal, organsal değişiklikler
L	Canlı organizmalar	Bakteriler ve virusler
C	Kimyasallar	İlaçlar
F	Fonksiyonlar	Semptomlar
J	Meslek	Mesleği tanımlayan terimler
D	Teşhis	Tanımsal terimler
P	Prosedürler	Yönet sel, tanımsal, tedavi ile ilgili prosedürler
A	Fiziksel ajanlar, Güç ve aktiviteler	Hastalığa ilişkin aktiviteler
S	Sosyal çevre	Sağ lığa ilişkin sosyal koşullar
G	Genel	Dizinsel bağlantı ve özellikler

Tablo1.2: SNOMED International’da yer alan 11 eksen

➤ **ICD-O (Onkolojik ICD)**

1976 yılında Dünya Sağlık Teşkilatı ICD-O (International Classification of Diseases for Oncology)’nun ilk baskısını yayımladı. Bu yayından önce geniş bir alan taraması ve testi uygulandı, tüm bunlar da ICD-9’a dayandırıldı. 1990’da ise ICD-10 genişletilerek kullanıldı ve bir morfoloji ile 4 haneli kod oluşturuldu. Böylelikle SNOMED ve SNOMED International’da yer alan eksenler adapte edildi. ICD-O kanser kayıtlarında yaygın olarak kullanılmaktadır.

➤ **CPT (Güncel Prosedürel Terminoloji)**

CPT (Current Procedural Terminology) Amerika’da kullanılan başka bir sınıflandırma sistemidir. Teşhis ve tedavi süresince maliyetle ilgili prosedürleri tanımlayarak kodlama şeması içerir.

➤ **ICPM (International Classification of Procedures in Medicine) Tıbbi Prosedürlerin Uluslararası Sınıflaması**

ICPM 1976'da Dünya Sağlık Teşkilatınca deneme amacıyla hazırlanmıştır. Tanısal, laboratuvar, koruyucu tedavi, cerrahi, diğer tedavi ve yardımcı prosedürlerdeki bölümleri içine alır. WHO, kullanıcıların katkılarıyla, radyoloji ve ilaçları da içine alan bir genişlemeyi hedeflediyse de bu gerçekleşemedi. Yine de bu çalışma ICD-9-CM ve CCP'de yer alan prosedürlerin kaynağını oluşturdu. Güncelleştirilmiş ICPM Almanya ve Hollanda'da parasal ve idari işlemlerde zorunlu olarak kullanılmaktadır.

➤ **RCC (Read Clinical Classification)Read Klinik Sınıflandırması**

RCC 1980'lerin başında James Read tarafından geliştirildi ve NHS tarafından benimsendi. RCC özellikle bilgisayar destekli hasta kaydı için oluşturulmuştur. Bu nedenle hasta kaydı ile ilgili tüm terimlere ulaşabilmeyi hedefler. Sınıflandırma hiyerarşik bir yapıya ve 5 basamaklı kodlamaya sahiptir.

➤ **ATC (Anatomic Therapeutic Chemical Code) Anatomik Terapik Kimyasal Kod**

ATC ilaçların sistematik ve hiyerarşik sınıflaması için geliştirilmiştir. 1970'lerde Norveç İlaç Deposu üç aşamalı anatomik ve terapik sınıflandırma sistemi geliştirmiş ve daha sonra iki kimyasal aşama daha eklenmiştir. WHO'nun ilaç kullanımı araştırma grubu bunu standart olarak kabul etmiştir.

Hiçbir kodlama ve sınıflandırma sistemi, kullanıcının tüm ihtiyaçlarına karşılık verememektedir. ATC için ifade edilen avantajlar şu şekildedir:

- Üretilen bir ilacın etken maddesini, etkileşimini ve uygun dozunu açıklar.
- Pek çok sistemin içermediği terapatik ve kimyasal açıdan olaya yaklaşır.
- Hiyerarşik yapısı mantıksal bir gruplamayı gözetir.
- WHO tarafından kabul görmüştür.

Sayılabilecek dezavantajları ise bileşik ürünleri, dermatolojik preparatları ve lokal hazırlanan uygulamaları içermemesidir.

Bazı ülkelerin ulusal ilaç veritabanları her ilaç ürünü için genellikle ATC kodunu içine alır. Bu da eczane enformasyon sisteminde alternatif ilaç seçimine yardımcı olur. Karar destek sistemleri, ilaç etkileşimleri ve dozaj kontrolü imkanı da enformasyon sisteminde bulundurur.

➤ **MeSH (Medical Subject Headings) Medikal Konu Başlıkları**

MeSH Amerikan Ulusal Tıp Kütüphanesi tarafından geliştirildi. Tıp literatürünün indekslenmesi amacıyla kullanılmaktadır. MeSH' de aynı kavramı geniş açıdan ve dar açıdan izleyebilmek mümkündür.

➤ DRG (Diagnosis Related Groups) Teşhisle İlişkili Gruplar

DRG, ICD-9-CM kodlarına ve ICD-9’da yer almayan diğer faktörleri içerir. ICD kodlarını; gruplara, tedavinin maliyetine ve hastanede kalış süresine dayandırır. DRG de bakımın, hizmetin götürülmesi ile ilgili faktörleri içerir. Bu nedenle bütçelemde DRG söz sahibidir.

1.2. Tıbbi Terimleri Meydana Getiren Öğeler

1.2.1. Kökler

Kök bir sözcüğün anlamı ve yapısı bozulmadan, daha küçük parçalara ayrılmayan, türememiş sözcüklerdir. Kök, terimin kaynağıdır. Örnek: Gastric teriminin kökü gastr kelimesi Türkçe mide anlamına gelir. Bir terimde birden çok kök kelime olabilir.

1.2.2. Son Ekler

Terimlerin sonuna eklenir. O nedenle her terimde bir tane olmaktadır. Örneğin; gastr/itis: Mide iltihabı. Buradaki –itis son eki “iltihap” anlamını verir. Gastr/ic: Mideyle ilgili, -ic son eki ise “ilgili, ait” anlamındadır.

1.2.3. Ön Ekler

Terimin başında bulunur. Bir tane olur. Örnek: Epi/gastr/ic: Burada ön ek-epi’dir. Üst, yukarı anlamındaki bu ön ek, kök sözcüğe –ic son ekiyle “midenin üst ya da yukarı bölgesiyle ilgili” anlamını kazandırır.

1.2.4. Kaynaştırma Ünlüsü

Genelde kaynaştırma ünlüsü (o) harfidir. Ancak (e), (a), (i) gibi ünlü harfler de kaynaştırma ünlüsü olarak kullanılabilir. Kaynaştırma ünlüsü; kök sözcüğü, son eke ya da iki kök sözcüğü birbirine bağlar. Örnek: Cardi/o/gram. Burada cardi kök sözcüktür. (o) kaynaştırma ünlüsüdür. –gram ise son ektir. Burada (o) kaynaştırma ünlüsü kök sözcüğü son eke bağlamıştır. Electr/o/cardi/o/gram terimdeki ilk kaynaştırma ünlüsü iki kök sözcüğü birbirine bağlamıştır. Son ekin baş harfi bir ünlü harf ise bu (o) sesli harfi kalkar.

Çok seyrek de olsa (e) kaynaştırma ünlüsü olur. Örnek: Subcutan/e/ous.

1.2.5. Birleşik Kök

Bir kök sözcüğün kaynaştırma ünlüsüyle birlikte olan şekline birleşik kök denir. Örnek: Cardi/o/gram. Burada cardio birleşik formdur; çünkü /cardi/ köküyle /o/ kaynaştırma ünlüsü birleşmiştir.

Tıbbi terminolojide terimleri öğrenirken üç ana noktaya dikkat edilmelidir.

- Terimlerin yapısal ayrışımı: Burada amaç, karmaşık görülen terimleri basite indirgeyerek ayrıştırmak ve anlamaktır. Bunun için bazı yöntemler kullanılır. Terimler basit parçalara ayrılır. Bu yolla çok uzun ve karmaşık terimler anlaşılır hale gelir.

Örnek:

Gastroenterologia(gy) gastr/o/enter/o/logia(gy)
Gaster: Kök= Mide
O: Kaynaştırma Ünlüsü
Enter: Kök= Bağırsak
Logia(gy): Son ek= Bilim

Buna göre gastroenterologia terimi, “mide ve bağırsakları inceleyen bilim dalı” anlamını taşır, gastroenteroloji olarak okunur ve söylenir.

Genelde (o) kaynaştırma ünlüsü kökle son ek arasında olur. Ancak bazen, son ek ünlü harfle başlarsa buradaki kaynaştırma ünlüsü düşer, Hepatic teriminde böyle olmuştur. Son ek olan (ic)’in başında (i) ünlüsü olduğu için (o) kaynaştırma ünlüsü düşmüştür. Öte yandan bazı birleşik terimlerde (o) kaynaştırma ünlüsü iki kök arasında korunur.

Özetle söylemek gerekirse, tıp dilindeki terimler ayrıştırılırken üç önemli kural uygulanır:

- Son ekten geriye gidilerek terimdeki köklerin anlamları öğrenilir.
- Son ek sesli harfle başlıyorsa, son ekten önceki (o) kaynaştırma ünlüsü düşürülür.

Örneğin, Gastroic değil gastric olarak yazılır ve okunur. Mideye ait, mide ile ilgili anlamındadır.

- Kaynaştırma ünlüsü olan (o) harfi iki kök arasında ise yukarıdaki kural uygulanmaz ve (o) kaynaştırma ünlü harfi kullanılır.
- İnsan vücuduna ait olan anatomi, fizyoloji ve klinik bilimlerle ilgili terimler birbiriyle ilişkilidir. Anlamları araştırılırken bu ilişkilendirmeye başvurulur. Örneğin, hemat/o/logia terimi “kan bilimi” olarak Türkçe’ye çevrilir. Kan ve hastalıklarını inceleyen bilim dalıdır. Burada, terimdeki parçaların anlamından çok, terimin bütünsel anlamı önemlidir. Artık yeni bir terim ortaya çıkmıştır.
- Terimleri doğru yazma ve söylemenin önemi bilinmelidir. Doğru söyleme ve yazma olmazsa sorunlar çıkabilir; çünkü çoğu terimin söylenişi birbirine benzese de yazımları ve anlamları tümüyle farklıdır.

Örnek: Ileum: İnce bağırsağın bir parçasının adıdır. Ilium: Kalça kemiğinin bir parçasıdır. Bunların söylenişleri benzer, anlamları ise çok farklıdır.

Yanlış yazılan bir terim bazen yanlış ve ilgisiz bir anlam verebilir. Örnek: Hepat/oma: Karaciğer hücrelerinin anormal büyümesiyle gelişen, karaciğer tümörüdür. Hemat/oma: Deri altında kan birikmesiyle oluşan bir tümördür. Burada /p/ ve /m/ harfleri anlamı belirleyicidir.

Bazen de doğru yazılır ve yanlış söylenirse yanlış anlama olur. Örneğin, urethra(üretra) ile ureter(üreter) terimlerinde bu durum olabilir. Uretra, böbrek ile idrar kesesi arası; ureter, idrar kesesi ile idrarın vücuttan dışarı atıldığı dış delik arası idrar yoludur. Burada söyleyiş önemlidir.

1.3. Sinir Sistemi ve Psikiyatrik Hastalıklar

Sinir sistemi işlevsel ve yapısal yönden karmaşık bir yapıya sahiptir. Vücudun bütün sistemleriyle ilgilidir. Onları işlevsel yönden denetler, çalışmalarını normal düzeyde tutar. İçeriden ve çevreden aldıkları uyaranları cevaplandırır.

Sinir sistemi iki bölümdür:

- Merkezi sinir sistemi: beyin, beyincik ve omurilik
- Periferik sinir sistemi: Çevresel sinirler ve ganglionlar (sinir düğümü)

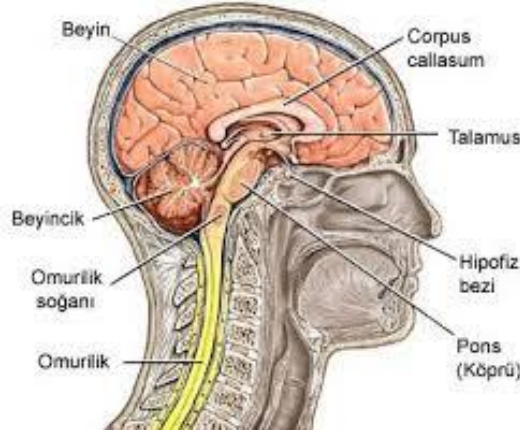
Sinir sisteminin dokuları kendine özgüdür. Burada hücreler arasındaki doku, bağ doku değildir. Bağ doku yerine nöroglia denilen özel doku vardır. Bağ doku, çevresel sinir sistemi organlarında bulunur.

1.3.1. Anatomik Terimler

1.3.1.1. Genel Terimler

- **Neuron** (Sinir hücresi) : Beyin, beyincik, omurilik ve ganglionlarda bulunur.
- **Neuroglia**: Merkezi sinir organlarında nöronlar arasını dolduran ve sinir dokuya özgü bağ dokusudur.
- **Substantia grisea** (Gri katman/ Boz katman): Omurilikte dışta, beyin ve beyincikte içte bulunur. Sinir hücreleri bu katmanda olur.
- **Substantia alba** (Ak katman) : Omurilikte dışta, beyin ve beyincikte içte bulunur. Burada glia hücreleri ve sinir hücrelerinin uzantıları görülür.
- **Dendritum**: Sinir hücresinde hücreye ağaç görünümü veren kısa kalın uzantılardır. Bunların sayıları birden çok olur ve dallanır.
- **Synapsis**: Uyaranların; bir sinir hücresinden bir sinir hücresine ya da sinir hücresinden bir vücut hücresine geçirilmesini sağlayan bağlantılardır.

1.3.1.2. Merkezi Sinir Sistemi

Şekil 1. 1: Beyin

- **Cerebrum:** Beyin
- **Cerebellum:** Beyincik
- **Encephalon:** Beyin ve beyincik ikisine birden verilen isim
- **Cortex:** Beyin ve beyincikte dış katman, sinir hücreleri bu katmanda bulunur.
- **Medulla:** Beyin ve beyinciğin iç katmanı
- **Meninx:** Beyin, beyincik ve omuriliğin çevresini saran, koruma amaçlı üç zara verilen isim.
- **Dura mater:** Beyin, beyincik ve omuriliği saran zarlardan en dışta olanıdır. Serttir. Beyin ve beyincikte kafatası kemiklerine yapışık, omurilikte omurlara yapışık değildir.
- **Arachnoidea:** (Örümcek zar) Beyin, beyincik ve omuriliği saran zarlardan ortada bulunan zardır.
- **Piamater:** Beyin, beyincik ve omurilik dokularını saran en iç zardır. Oldukça yumuşaktır.
- **Medulla spinalis (Omurilik):** Merkezi sinir sisteminin omurga kanalı içindeki bölümü
- **Myelon:** Omurilik
- **Canalis centralis:** Omuriliğin ortasında, boyuna uzanan kanal. İçinde beyin omurilik sıvısı bulunur.
- **Medulla oblongata/ bulbos:** Omurilik soğanı
- **Pons:** Omurilik soğanı ile beyin gövdesi arasında kalan bölüm
- **Ventriculus (Karıncık):** Beyinde bulunan boşluklar. Dört tanedir. İçlerinde BOS bulunur.
- **Hemispherium:** Beyin yarım küresi

1.3.1.3. Periferik Sinir Sistemi.

- **Nervus:** Sinir
- **Neurofibra** (Sinir teli) : Sinir hücresine ait akson ve bunu saran kılıflardan oluşur. Sinir telleri bir araya gelerek sinirleri yaparlar.
- **Ganglion:** Merkezi sinir sistemi organları dışında sinir hücresi içeren düğüm şeklindeki oluşumlardır.

1.3.2. Semptom Terimleri

- **Cephalgia:** Baş ağrısı
- **Vertigo:** Baş dönmesi
- **Aphasia:** Konuşamama hali
- **Syncope:** Kısa süreli bilinç kaybı, bayılma
- **Stupor:** Hastanın, ancak şiddetli uyarılarla kısa bir süre için uyanık duruma getirilebildiği tepkisizlik durumu
- **Coma:** Uyandırılmanın mümkün olmadığı tepkisizlik durumu
- **Confusion:** Bilinç kaybı ile seyreden nöbet
- **Convulsion:** Anormal beyin uyarıları sebebiyle kasların istem dışı kasılmaları
- **İllusion**(Yanılsama): Çevreden gelen uyarıların yanlış algılanması sonucu oluşan psikotik ve organik ruhsal rahatsızlıklarda görülen belirtidir.
- **Hallucination:** Olmayan bir çevre uyarımının sanki varmış gibi yaşanması, örneğin kulağa gerçekte olmayan sesler gelmesi gibi.
- **Delirium:** İrritabilite, korku, görsel hallusinyasyonlar ve bazen de çevreyle ilişkilerin tam anlamıyla kopması gibi özellikler gösteren bir rahatsızlık
- **Anksiyete nevrozu:** Birdenbire ortaya çıkan, zaman zaman yineleyen, çoğunlukla bedensel, fizyolojik belirtilerle birlikte olan aşırı kaygı durumudur.
- **Fobik nevroz:** Anlamsızlığı, gereksizliği, mantıksızlığı, yetersizliği hasta tarafından kabul edilen; ancak denetlenemeyen, engellenemeyen bir korku durumudur.

1.3.3. Tanı Terimleri

- **Dementia** (Bunama): Yapısal nöropatolojik değişiklikler nedeniyle oluşan ve kendisini yetenek kaybıyla belli eden, ilerleyici, düzelmesi olanaksız beyin fonksiyon bozukluğu sendromudur.
- **Alzheimer hastalığı:** Demansa yol açan dejeneratif bir hastalık
- **Paralysis agitans** (Parkinson hastalığı): Orta yaşta gelişen ilerleyici bir sinir sistemi hastalığı. Bu hastalığın klinik bulguları arasında monoton ses, ellerin titremesi, yüzün anlamını yitirmesi gibi bulgular yer alır.
- **Hydrocephalus:** Beyin ventriküllerinde normalin üzerinde sıvı toplanması
- **Microcephalus:** Başın normalden küçük olması
- **Amnesia:** Hafıza kaybı, unutkanlık

- **Obsesif-compulsive:** Nevroz düşünce ve mantık düzeyinde ortaya çıkan, anlamsızlığı, gereksizliği, yersizliği, hasta tarafından kabul edilen, hastanın irade ve isteği dışında inatçı biçimde sürekli olarak yineleyen takıntılı düşünce ve davranışlardır.
- **Hysteria:** Genellikle benliği olgunlaşmamış olanlarda, çatışmalardan kaynaklanan, bastırılmış, denetlenmiş, engellenmiş, ertelenmiş duygu ve düşüncelerin bedensel ya da ruhsal belirtilerle açığa çıkan bir nevrozudur.
- **Hypochondriasis** (Hastalık hastalığı): Kişinin sürekli bir biçimde sağlığı hakkında aşırı kaygılanması, kendinde gerçekte olmayan hastalıklar görmesi ile belirgin ağır bir psikonevroz türüdür.
- **Conversion:** Kişinin iç dünyasındaki bir çatışmayı simgesel bir biçimde dışa vurmasına yol açan, bedeninde ortaya çıkan duygusal veya hareketsetel işlevlerinde bozulmadır.
- **Depression** (Ruhsal çöküntü): Üzüntü ve enerji azalması, yorgunluk ve umutsuzluk belirtilerinin yanı sıra kişinin benlik saygısının azalması ve suçluluk duygularının görüldüğü, ileri şekilde psikotik düşünce bozukluklarının ve intiharların tabloya eklendiği bir duygu durum bozukluğudur.
- **Mania:** Aşırı neşelenme, hareketlerde ve enerjide artış, gerçeği değerlendirme yetisinde bozulma gibi, belirtilerle seyreden depresyonun karşıtı bir duygu durumu bozukluğudur.
- **Schizophrenia:** Ruhsal işlevlerin hemen tamamının büyük ölçüde hasara uğradığı, kesin nedeni ve tedavisi henüz bulunamamış olan ağır bir psikotik hastalıktır.
- **Psychosis:** Hastanın gerçeği değerlendirmesinde, düşünce içeriğinde, duygulanım, algılama ve davranışlarında ileri derecede bozulmalar yapan ağır ruhsal hastalıklara verilen genel addır.
- **Psychoneurosis:** Hastaların gerçeği değerlendirmesinin ileri derecede bozulmadığı, yaşama sınırlı da olsa uyum gösterebildiği anksiyete, obsesif-kompulsif bozukluk ve fobik bozukluk gibi psikiyatrik rahatsızlıklara verilen genel addır.
- **Epilepsia**(Sara): Beyin içinde bulunan sinir hücrelerinin olağan dışı bir elektro-kimyasal boşalma yapması sonucu ortaya çıkan nörolojik bozukluktur.
- **İnsomnia:** Uykusuzluk
- **Narcolepsy:** Tekrarlayan uyku nöbetleri, uyku hastalığı
- **Hypertensive encephalopathy:** Şiddetli hipertansiyonlu hastalarda kendini baş ağrısı, konfüzyon, stupor ve konvülsiyonla belli eden akut/subakut durum
- **Intracerebral hemorrhage:** Beyin dokusu içine kanama
- **Meningitis:** Beyin ve omurilik zarlarının iltihabı
- **Myelitis:** Omurilik iltihabı
- **Poliomyelitis** (Çocuk felci): Omurilik gri maddesinin iltihabı
- **Polioencephalitis:** Beyin gri maddesinin iltihabı
- **Poliomyelencephalitis:** Beyin ve omurilik gri maddelerinin iltihabı, poliomyelit ve polioensefalitin birlikte oluşu
- **Encephalitis:** Beyin iltihabı
- **Encephalomyelitis:** Beyin ve omuriliğin iltihabı

- **Cerebral abscessus:** Beyin absesi, beyin dokusu içerisinde kapsüllü bir irin birikimi
- **Neuritis:** Sinir İltihabı
- **Encephalopathy:** Beyin dokusunda dejeneratif değişikliklerle belirgin herhangi bir hastalık.
- **Disc hernia:** Bel fıtığı
- **Multiple sclerosis:** Beyinde ve omurilikte yaygın demiyelinizasyon plaklarının bulunmasıyla özellik kazanan ve yavaş yavaş ilerleyen bir merkezi sinir sistemi hastalığı.
- **Tremor** (İstem dışı titreme): Vücudun bir veya birkaç bölümünde görülen ve fonksiyonları birbirinin karşısı olan kasların sırayla ve ardı ardına kasılmaları nedeniyle meydana gelen istem dışı hareketlerdir.
- **Cerebral palsy:** Beyin felci
- **Plegia:** Felç
- **Monoplegia:** Bir ekstremitenin felç olması
- **Hemiplegia:** Vücudun bir yarısını etkileyen felç
- **Paraplegia:** İki bacağı tutan felç
- **Quadriplegia:** Dört ekstremitede görülen felç
- **Syringomyelia:** Omurilik veya beyin sapında içi sıvı dolu bir nöroglia boşluğunun bulunmasıdır.
- **Tabes dorsalis:** Omuriliğin arka kordonunun ve buradaki duyu yollarının yavaş fakat ilerleyici dejenerasyonu
- **Bell's paralysis:** Birdenbire ortaya çıkan tek yanlı, idiyomatik yüz felci
- **Peripheric neuropathy:** Çevresel sinirlerde fonksiyon bozukluğu yapan patolojiler
- **Muscular dystrophy:** Sinir dokularının bozulmasına ait herhangi bir kanıt olmaksızın yalnızca kas liflerinin ilerleyici bir şekilde dejenerasyonu ve dermansızlıkla özellik kazanan bir grup kalıtsal hastalıktır.
- **Myasthenia gravis:** Daha çok, sinirlerini kafa çiftlerinden alan kaslarda görülen kas yorgunluğu ve güçsüzlüğü ile özellik kazanan sinir-kas kavşağı hastalığıdır.

1.3.4. Ameliyat Terimleri

- **Craniotomy:** Kafatasının açılması
- **Ganlionectomy:** Ganlionun ameliyatla alınması
- **Neurectomy:** Sinirin ameliyatla alınması
- **Neurotomy:** Sinirin kesilmesi
- **Neurorrhaphy:** Kesik sinirin dikilmesi
- **Neurolysis:** Travma ya da iltihabi nedenle çevre dokulara yapışan bir sinirin cerrahi girişimle serbest duruma getirilmesidir.
- **Neuroanastomosis:** Sinir lifleri arasında cerrahi olarak birleşme sağlama
- **Cerrahi dekompresyon:** Sinire baskı yapan oluşumun çıkarılması veya uzaklaştırılmasıdır.

1.4. Endokrin Sistem Terimleri

Endokrin sistem organlarının salgılarına hormon denir. Hormonlar, doğrudan kana verilir. Kana verilen hormon, uzak bir yerdeki bir organ ya da hücreyi etkiler. Buna endokrin etki, etkilediği organ ya da hücreye de hedef organ (target organ) denir.

1.4.1. Anatomik Terimler

- **Glandula Throidea** (Tiroit bezi): Boyunda, soluk borusuna yapışık olarak bulunan bez
- **Capsula fibrosa**: Fibröz kapsül. Tiroiti saran bağ dokudan kapsül
- **Glandula Parathyroidea**(Paratiroit bezleri): Tiroit bezinin arkasında bulunan dört küçük bez
- **Hypophysis**: Kafatası içinde beynin alt yüzünde, hipotalamusa bağlı bez
- **Adenohypophysis**: Hipofiz bezinin arka lobu
- **Follikülleri stimule eden (uyaran) hormon**: Hipofiz bezinin ön lobundan salgılanır. Ovaryumda follikül hücrelerini etkileyen hormondur. Erkeklerde testisteki spermium ana hücrelerini etkiler.
- **Lüteinleştirici hormon**: Hipofiz bezinin ön lobundan salgılanır. Kadında ovaryumdaki korpus luteum hücrelerini etkiler ve progesteron hormonu salgılamalarını sağlar. Erkeklerde testis bağ dokusu içindeki Leydig hücrelerini etkiler ve testosteron hormonu salgılamasını sağlar.
- **Adrenokortikotrop hormon**: Hipofiz bezinin ön lobundan salgılanır. Böbrek üstü bezinin korteks katmanı hücrelerini etkiler.
- **Laktojenik hormon**: Hipofiz bezinin ön lobundan salgılanır. Süt salgılamasını hızlandırır.
- **Oksitosin**: Hipofiz bezinin arka lobundan salgılanır. Uterusun düz kas hücrelerini etkiler.
- **Antidiüretik hormon**(Vasopressin): Hipofiz bezinin arka lobundan salgılanır. Kan damarlarındaki düz kas hücrelerini etkileyerek kan basıncını yükseltir.
- **Epiphysis**: Beyinde arka tarafta küçük kabartı hâlinde bulunan bezdir.
- **Glandula Suprarenalis**: Böbrek üstü bezi/Adrenal bez
- **Kalsitonin**: Tiroit bezinde parafolliküller hücrelerin salgıladığı hormon. Kalsiyum düzeyini ayarlar.
- **Tiroksin**: Tiroit bezinde folliküller hücrelerin salgıladığı hormon. Bazal metabolizmaya etki eder.
- **İnsula pancreaticae**: Langerhans adacığı. Pankreas bezi içinde iç salgı yapan hücre topluluğudur.
- **Testosteron**: Testisle Leydig hücrelerinin salgıladığı hormon. İkincil erkek karakterini belirler.

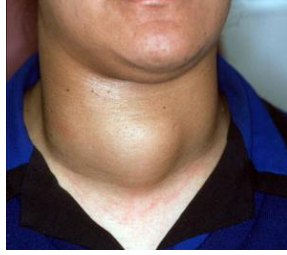
1.4.2. Semptom Terimleri

- **Galactorrhea:** Gebelik ve emzirme durumu olmaksızın süt salgısının olmasıdır.
- **Exophthalmia, exophthalmos:** Gözün öne itilmesi, göz küresinin dışarı doğru çıkması.
- **Hypernatremia:** Kanda sodyum oranının artması
- **Hyperglycemia:** Kandaki şeker oranının yükselmesi
- **Hypoglycemia:** Kandaki şeker oranının düşmesi
- **Tetania:** Paratiroid bezlerinin az çalışması ve kalsiyum yetersizliğine bağlı olarak kaslarda gelişen spazm (kasılma)
- **Virilism:** Androjen yükselmesine bağlı erkek tipi kıllanma, klitoris büyümesi, kas kütesinin artması ile belirlenen bozukluktur. Kadında erkeklik özelliklerinin oluşmasıdır.
- **Hirsutism:** Özellikle kadınlarda derideki kılların normalin üstünde çoğalması, aşırı kıllılık
- **Gynecomastia:** Erkeklerde göğüslerin büyümesi

1.4.3. Tanı Terimleri

- **Hypopituitarism:** Hipofizin yetersiz hormon salgılaması durumu
- **Hypothyroidism:** Tiroid bezinin yetersiz salgı yapması durumu
- **Addison hastalığı:** Primer adrenal yetmezliği
- **Hipofizer cücelik:** Hipofizin yeterli büyüme hormonu salgılamamasına bağlı gelişen cücelik
- **Acromegalia:** Yetişkinlerde büyüme hormonu fazlalığına bağlı olarak gelişen bir hastalık
- **Gigantism:** Çocuklarda büyüme hormonu fazlalığına bağlı olarak gelişen bir hastalık
- **Congenitale adrenal hyperplasia:** Bir enzim defekti nedeniyle adrenal korteksin aşırı fonksiyonu ile açığa çıkan tablodur.
- **Adrenogenital syndrome:** Aşırı miktarda adrenal androjenlerin salgılaması nedeniyle virilizasyona yol açan doğuştan ya da sonradan oluşan herhangi bir sendrom.
- **Cushing's syndrome:** Aşırı miktarda hidrokortizon veya kortikosteroidlerin uzun zaman etkisinde kalma sonucunda gelişen klinik belirtiler (Omuzlar arasında yağlı hörgüç, yuvarlak yüz, deride pembe veya mor renkli çizgiler. Cushing sendromu sonucunda yüksek kan basıncı, kemik kaybı ve şeker hastalığı oluşabilir) topluluğudur.
- **Hyperaldosteronism:** Aldosteron fazlalığına bağlı olarak gelişen tablodur.
- **Graves hastalığı:** Hipertiroidizm, guatr, eksoftalmi ve pretibial miksödem görülen hastalık tablosudur.
- **Thyroiditis:** Tiroit bezinin iltihabı
- **Hashimoto tiroiditi:** Otoimmün bir hastalıktır.

- **Guatr:**Tiroit bezinin büyümesi

Şekil 1.2: Guatrlı hasta

- **Diabetes insipidus:** Hipofiz arka lobu hormonu olan antidiüretik hormon yetersizliğine bağlı gelişen bir hastalık, “şekersiz şeker hastalığı” da denir.
- **Diabetes mellitus:** Şeker hastalığı

1.4.4. Ameliyat Terimleri

- **Hypophysectomy:** Hipofiz bezinin ameliyatla alınması
- **Thyroidectomy:** Tiroit bezinin ameliyatla alınması
- **Adrenalectomy:** Adrenal bezlerinin ameliyatla alınması
- **Parathyroidectomy:** Paratiroid bezinin ameliyatla alınması

1.5. Hareket Sistemi Terimleri

Hareket sistemi, insanın hareketini sağlayan yapılar olup kemikler, eklemler ve kaslardan oluşur.

Eklemler kemikler arasında oluşur. Kemiklerin eklenme yerleridir, iskelete hareket sağlar. Bunlar; oynar, yarı oynar ve oynamaz eklemler olarak ayrılır. Eklem hastalıkları genelde oynar eklemlerde görülürler. Hastalık, eklemi yapan yapılarda oluşur.

1.5.1. Anatomik Terimler

1.5.1.1. Kemik Terimleri

- **Periosteum:** Kemiklerin dış yüzlerini saran ve bağ dokudan yapılmış zardır.
- **Endosteum:** Kemik içindeki boşluklarda yüzeyi örten bağ dokudan zardır.
- **Substantia compacta:** İçerisinde boşluk ya da kovuk bulundurmeyen sıkı kemik bölümüdür.
- **Substantia spongiosa:** Kemikğin içinde süngerimsi küçük ya da büyük boşluklar bulunduran bölümüdür.
- **Os longum:** Uzun kemik (femur, humerus vb.)
- **Os breve:** Kısa kemik (el bileği ve ayak bileği kemikleri)
- **Os planum:** Yassı kemik (kafada bulunan yassı kemikler)

- **Os irregulare:** Düzensiz kemik ,belli bir şekli olmayan kemik (sakrum, koks ve mandibula bu gruba girer).
- **Facies articularis:** Uzun kemiklerde, iki uçta, kemiğin eklem katılan yüzüdür.
- **Cavitas medullaris:** Kemiklerin ortasında bulunan boşluk
- **Medulla ossium flava:** Sarı kemik iliği
- **Medulla ossium rubra:** Kırmızı kemik iliği
- **Foramen nutriens:** Kemiklerin yüzeyinde görülen ince delikler
- **Osteoblastocytus:** Kemik yapan hücrelerdir.
- **Osteocytus:** Kemik hücresidir.
- **Osteoclastocytus:** Kemik dokusunu ortadan kaldıran bir çeşit kemik hücresi

Vücuttaki Önemli Kemikler

- **Parietale:** Kafanın iki yan duvarını yapar.
- **Os occipitale:** Kafanın en arkasında bulunan ve birinci vertebra ile eklem yapan kemiktir(Art kafa kemiği).
- **Os frontale:** Kafanın önünde, göz boşluklarının olduğu kemiktir (alın kemiği).
- **Os temporale:** Kafanın yan-alt kısmında bulunur (şakak kemiği).
- **Os sphenoidale:** Kafanın orta-taban bölümünde bulunur (temel ya da taban kemik).
- **Os maxilla:** Üst çene kemiği
- **Os mandibula:** Alt çene kemiği
- **Cavitas nasi:** Burun boşluğu
- **Cavitas oris:** Ağız boşluğu
- **Orbita:** Gözlerin bulunduğu boşluk
- **Fonticulus:** Bingıldak
- **Paranasal sinüsler:** Maksilla, etmoid, sfenoid ve frontal kemiklerin içindeki boşluklardır.
- **Columna vertebralis:** Omurga
- **Cervical vertebra:** Boyun omuru
- **Thoracal vertebra:** Göğüs omuru
- **Lumbal vertebra:** Bel omuru
- **Sacral vertebra:** Kuyruk sokumunu oluşturan omurlar
- **Humerus:** Kol kemiği
- **Radius:** Ön kol kemiği
- **Ulna:** Ön kolda dirsek kemiği
- **Coxa:** Kalça kemiği
- **Pelvis:** İki kalça kemiği ile sakrumun ortasında oluşan vücut boşluğu
- **Pes, pedis:** Ayak
- **Fibula:** İki bacak kemiğinden arka dış yanda, ince olanı (kamuş kemik)
- **Tibia:** İki bacak kemiğinden kalın olanı (kaval kemiği)
- **Tarsus:** Aşık kemiği
- **Calcaneus:** Topuk kemiği
- **Metatarsus:** Ayak tarağı kemikleri
- **Phalanx:** Parmak kemiği
- **Costa:** Kaburga

- **Sternum:** Göğüs kemiği
- **Clavicula:** Köprücük kemiği
- **Spacula:** Kürek kemiği.
- **Carpus:** El bileği kemiklerinin genel adı
- **Metacarpus:** El tarağı kemikleri
- **Patella:** Diz kapağı kemiği

1.5.1.2. Eklem Terimleri

- **Articulatio:** Eklem. Çoğulu “articulationes”dir.
- **Arthon:** Eklem
- **Arthrologia:** Eklem bilim
- **Ligamentum:** Eklem katılan kemikler arasında uzanan bağlardır. Eklem içinde ve dışında bulunabilirler. “Lig” olarak kısaltılır. Çoğulu “Ligamenta, Ligg” şeklinde yazılır.
- **Sutura:** Kısa kemiklerde eklem katılan yüzdeki testere benzeri dişli kısım
- **Cartilago articularis:** Eklem kırırdağı
- **Capsula articularis:** Eklem kapsülü
- **Cavitas articularis:** Eklem boşluğu
- **Synovia:** Eklem sıvısı
- **Articulatio synovialis:** Sinovyal eklem (oynar eklem)
- **Önemli Eklemler:** (Eklem, “art.” biçiminde kısaltılarak yazılabilir.)
- **Art. Humeri:** Omuz eklemi
- **Art. Cubiti:** Dirsek eklemi
- **Art. Genus:** Diz eklemi
- **Art. Temporomandibularis:** Mandibula ile temporal kemik arasındadır.
- **Art. Radiocarpea:** El bileği eklemi
- **Art. Talocruralis:** Tibia, fibula ve talus arasında oluşan ayak bileği eklemi

1.5.1.3. Kas Terimleri

Hareket sistemi kasları çizgili kaslardır. Bu tür kaslar, istemli çalışırlar. Kas hücrelerinin çalışmaları kasılma gevşeme şeklinde olur. Bu işlev kas hücrelerine gelen sinirlerle sağlanır. Beyinden gelen uyarıyla kaslar kasılırlar ve gevşerler.

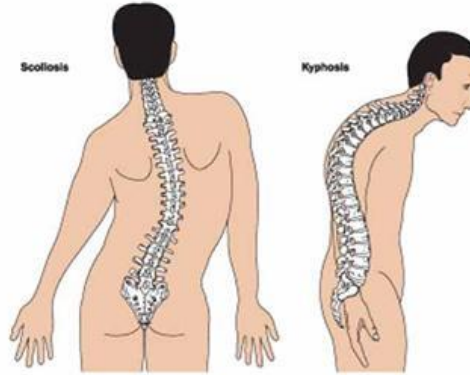
- **Musculus:** Kas. Daha çok kısaltılmış şekliyle yazılır. Kısaltması “M, m”dir. Çoğulu “musculi” şeklinde yazılır ve kısaltması “Mm, mm”dir.
- **Fascia:** Kaslar arasında, kasları birbirinden ayıran ince saydam zara **faysa** denir.
- **Myocytus:** Kas hücresi
- **Sarcoplasma:** Kas hücresi sitoplazması
- **Fibramuscularis:** Kas teli

1.5.2. Semptom Terimleri

- **Arthralgia:** Eklem ağrısı
- **Myalgia:** Kas ağrısı
- **Siyatalji:** N. İschadicus'un (siyatik sinir) inerve ettiği alanda duyulan ağrı
- **Contracture:** Kasın devamlı kasılma hâlinde olması
- **Pes ekino varus deformitesi:** Çarpık ayak
- **Pes cavus:** Çukur ayak
- **Kas atrofi:** Kas kitlesinin küçülmesi
- **Crepitation:** Kırık kemiğin uçlarının birbirine sürtünmesinden çıkan ses
- **Fracture:** Kırık
- **Dislocation:** Çıkık.
- **Hematoma:** Bir bölgede kan birikmesi
- **Hemartrosis:** Eklem boşluğunda kan toplanması

1.5.3. Tanı Terimleri

- **Lumbago:** Romatizmal bel ağrısı
- **Spondylosis:** İnvertebral disklerde görülen bozukluklar
- **Lordosis:** Öne doğru kamburluk
- **Kyphosis:** Arkaya doğru kamburluk
- **Scoliosis:** Omurganın yanlara doğru çarpıklığı

Şekil 1.3: Skolyoz ve kifoz

- **Osteitis:** Kemik iltihabı
- **Osteomyelitis:** Kemik iliği iltihabı
- **Osteoarthritis:** Kireçlenme
- **Gout hastalığı:** Kanda ürik asit düzeyinin yükselmesi, sodyum biurat kristallerinin bağ dokularında ve özellikle küçük eklemlerin, en çok ayak başparmağının metatars-falangeal eklem çevresinde birikmesi olgusudur.
- **Spondylitis:** Omurların iltihabı

- **Osteoma:** Kemik doku tümörü
- **Congenital torticollis:** Sternokleidomastoid kasında doğum travmasına bağlı olarak hematoma, sonra da fibrozis oluşumunun sorumlu olduğu olgudur. Büyüme evresinde kas kısa kalır, baş bir tarafa doğru yatar ve yüzde asimetri ortaya çıkar.
- **Doğuştan kalça çıkığı:** Femur başının asetabulum dışına doğumsal olarak çıkmış olması olgusu
- **Osteosclerosis:** Yerel kemik kalınlaşması
- **Osteomalacia:** Kalsifikasyon yetersizliğine bağlı kemiklerin yumuşaması
- **Osteoporosis:** Kemik erimesi
- **Distortion:** Eklem kapsülü yırtılması
- **Pes Planus:** Düz tabanlık
- **Pes valgus:** Dışa bükük ayak

1.5.4. Ameliyat Terimleri

- **Arthrodesis:** Cerrahî girişimle eklem hareketsiz duruma getirilmesi
- **Arthrolysis:** Cerrahî girişimle eklem içi yapışıklıklarını çözülerek eklem yeniden hareket kazandırılması
- **Arthrotomy:** Eklem cerrahî girişimle açılması
- **Amputation:** Ekstremitelerin bir düzeyden kesilmesi
- **Osteotomy:** Cerrahî girişimle kemik kesilmesi
- **Arthroscopy:** Eklem içeriğini incelemek için yapılan girişim

1.6. Kan ve Kan Yapıcı Organlara İlişkin Terimler

Kan, vücudun sıvı olan dokusudur. Kan doku, kırmızı kan hücreleri ve beyaz kan hücrelerini ve kanın hücresele olmayan sıvı kısmını içine alır.

1.6.1. Anatomik Terimler

- **Haema:** Kan
- **Sanguis:** Kan
- **Plasma:** Kan hücrelerini barındıran sıvı kısım
- **Erythrocytus:** Alyuvar (Kana kırmızı rengi verir.)
- **Leukocytus:** Akyuvar
- **Monocytus :** Monosit
- **Granulocytus :** Granülosit
- **Neutrophil :** Nötrofil
- **Eosinophil :** Eozinofil
- **Basophil :** Bazofil
- **Thrombocytus :** Trombosit/Kan pulcuğu
- **Splen :** Dalak
- **Medulla ossea flava:** Sarı kemik iliği
- **Medulla ossea rubra:** Kırmızı kemik iliği

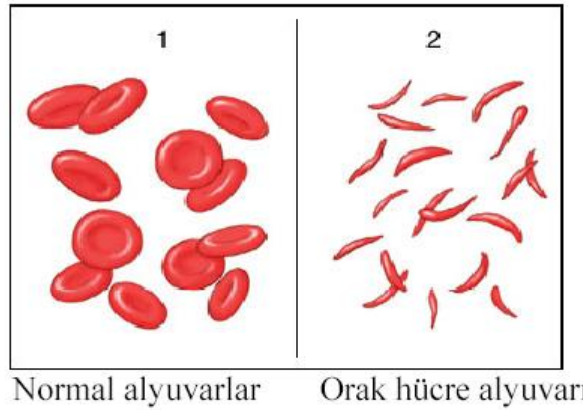
- Lympha : Ak kan
- Nodus lymphaticus : Lenf düğümü
- Thymus : Timus bezi
- Tonsilla : Bademcik

1.6.2. Semptom Terimleri

- **İkterus** : Sarılık
- **Leukocytosis** : Kanda lökositlerin artması
- **Leukopenia** : Lökosit azlığı
- **Granulocytopenia** : Granülosit azlığı
- **Thrombocytopenia** : Trombosit azlığı
- **Iymphocytopenia** : Lenfosit azlığı
- **Iymphocytosis**: Lenfositlerin artması

1.6.3. Tanı Terimleri

- **Septicemia**: Bakteri veya bakteri toksinlerinin kana geçmesi sonucu oluşan ateş ve titreme ile belirgin durum
- **Hemophilia**: Pıhtılaşma faktörlerinin kalıtsal olarak eksik ya da kusurlu oluşları nedeniyle oluşan kanama hastalıkları
- **Thalassemia**: Kusurlu hemoglobin sentezi nedeniyle ortaya çıkan ailevi anemik hastalık
- **Anemia**: Alyuvar sayısının ve homglobinin normalin altına düşmesi (kansızlık) durumudur.
- **Hypochromic microcytic anemia**: Genellikle demir eksikliğine bağlı gelişen anemidir.
- **Megaloplastic anemia**: B12 vitamini veya folikasit eksikliğine bağlı olarak oluşan anemidir.
- **Hemolytic anemia**: Eritrositlerin yıkılması nedeniyle ortaya çıkan anemidir.

Şekil 1.4: Orak hücreli anemi

- **Hemangioma:** Kan damarları tümörü
- **Splenitis:** Dalak iltihabı
- **Iymphangitis:** Lenf damarları iltihabı
- **Iymphoma:** Lenfoid doku tümörü
- **Iymph eudema:** Lenf damarlarının tıkanmasına bağlı olarak lenf sıvısının deri altında birikmesidir.

1.6.4. Ameliyat Terimleri

- **Splenopexy:** Dalağın karın duvarına tespiti
- **Splenectomy:** Dalağın çıkarılması
- **Iymphadenectomy:** Lenf düğümünün kesip çıkarılması

1.7. Kardiyovasküler Sisteme İlişkin Terimler

Kardiyovasküler (kalp-damar veya dolaşım) sistemi, kanı bütün vücuda dolaştıran organlar topluluğudur.

1.7.1. Anatomik Terimleri

- **Systema cardiovasculare:** Kardiyovasküler sistem
- **Anastomosis:** İki içi boş organ arasındaki bağlantı
- **Vas:** Damar
- **Angi:** Damar
- **Arteria:** Atardamar
- **Arteriola:** Küçük arter
- **Vena:** Toplardamar
- **Phlebos:** Toplardamar
- **Valva:** Kapak
- **Capillare:** Kılcal damar
- **Cardia:** Yürek, kalp
- **Atrium :** Kulakçık, kalp boşluklarından ikisi
- **Ventriculus:** Karıncık, kalbin tepe bölümü tarafındaki iki boşluğa verilen isim
- **Valva aorta:** Ostiyum aortada bulunan kapakların her biri
- **Systole:** Kalbin kanı pompaladığı periyod, kasılma
- **Diastole:** Kanın kalbe dolduğu periyod, gevşeme

1.7.2. Semptom Terimleri

- **Tachycardia:** Kalp atım hızının normalden fazla olması
- **Bradycardia:** Kalp atım hızının normalden az olması
- **Arhythmia:** Kalbin normal ritminin bozulması
- **Cyanosis:** Morarma
- **İschemia:** Herhangi bir organa yeterince kanın gitmemesi

1.7.3. Tam Terimleri

- **Atherosclerosis:** Damar sertliği
- **Cardiomyopathy:** Kalp kasının iltihabi olmayan patolojik lezyonlarıdır.
- **Hypertension:** Arteriyel kan basıncının yükselmesi
- **Shock:** Dakikadaki kalp atım sayısının yetersiz olması ya da periferik kan akımının kötü bir şekilde dağılması nedeniyle, periferik dokulara giden kan akımının, onların canlılıklarını sürdürecektir yeterlilikte olmaması durumu
- **Cardiac arrest:** Kalp durması
- **Angina pectoris:** Kalp kası iskemisine bağlı olarak gelişen prekordial ağrı ve rahatsızlıktır.
- **Myocardial infarctus:** Genellikle miyokardın bir bölümüne gelen koroner kan akımının birdenbire azalması sonucu ortaya çıkan iskemik miyokard nekrozudur.
- **Mitral stenosis:** Mitral kapağın daralmasıdır.
- **Aort stenosis:** Aort kapaklarında herhangi bir nedenle darlık oluşmasıdır.
- **Tricuspid stenosis:** Triküspit kapakların tam olarak kapanamamasıdır.
- **Endocarditis:** Endokardın iltihabı
- **Pericarditis:** Perikard iltihabı
- **Congestive heart failure:** Konjestif kalp yetmezliği
- **Patent ductus arteriosus:** Doğum sonrası ductus arteriosusun açık kalmasıdır.
- **Ventricular septal defect:** Ventriküller arası açıklık olması
- **Atrial septal defect:** Atriümler arası açıklık olması
- **Aort koarktasyonu:** Aortta daralan bir bölgenin olması
- **Aneurysma:** Damarın belli bir bölgesinin genişlemesinden oluşan şişkinlik
- **Buerger Hastalığı:** Orta ve küçük çaplı arter ve venlerde iltihabi değişikliklere yol açan tıkaçıcı bir hastalık
- **Raynaud Hastalığı:** Küçük arteriollerin özellikle parmaklarda ve bazen de burun, dil gibi diğer uç kısımlarda spazmı nedeniyle renk solması ve siyanoz görülmesidir.
- **Varis:** Özellikle alt ekstremitelerde görülen, ven kapaklarının bozulması nedeniyle venlerin uzayıp genişleyerek kıvrım kıvrım olması durumudur.

Şekil 1.5: Varis

- **Thrombophlebitis:** Venlerde tromboz ve iltihabi reaksiyon olması durumudur.
- **Embolia:** Dolaşım ile sürüklenen pıhtı veya diğ er bir yabancı madde ile damarın tıkanmasıdır.

1.7.4. Ameliyat Terimleri

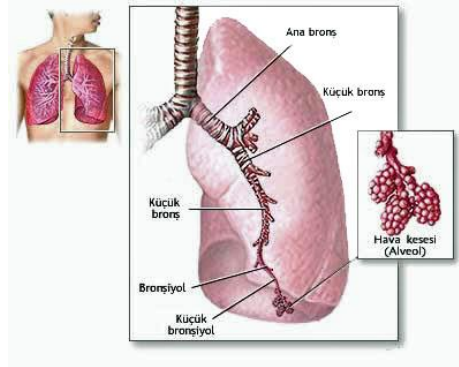
- **Pericardiectomy:** Perikardın çıkarılmasıdır.
- **Cardiac transplantation:** Kalp nakli
- **Correction of atrial septal defect:** Kulakçıklar arasındaki defektin onarılmasıdır.

1.8. Solunum Sistemine İlişkin Anatomik Terimler

Solunum sistemi, solunum işiyle ilgili organlar topluluğudur. Bu sistemi burun boşluğ u, gırtlak, soluk borusu ve akciğ erler yapar. Akciğ erleri ve göğüs boşluğ u duvarını saran plevra da solunum organı kabul edilir. Solunum sistemini yapan organlarda görülen bozukluklara solunum sistemi hastalıkları denir.

Anatomik Terimler

- Systema respiratorium: Solunum sistemi
- Nasus: Burun
- Rhin: Burun
- Cavitas nasi: Burun boşluğ u
- Septum nasi: Burun boşluğ unu dikey olarak ikiye bölen bölme
- Larynx: Gırtlak
- Glottis: Gırtlak
- Epiglottis: Larinksin boşluğ unu yutma sırasında kapatan kıkırdak
- Plica vocalis: Ses telleri
- Trachea: Soluk borusu
- Bronchus: Bronş

Şekil 1.6: Bronş

- Bronchiolus: Bronşçuk
- Alveolus: Bronşçuktan sonra ve en uçtaki kesecikler
- Pleura: Akciğerlerin dış yüzeylerini ve göğüs duvarının iç yüzünü yapışarak örten ince zar
- Pulmo: Akciğer
- Thorax: Göğüs boşluğu
- Mediastinum: İki akciğer arasındaki boşluk
- Expiration: Soluk verme
- Inspiration: Soluk alma
- Ventilation: Havalanma

1.9. Sindirim Sistemi Terimleri

Sindirim sistemi ağız boşluğu ile başlar anüs ile biter. Sindirim sistemini yapan organlar: Ağız boşluğu, dudak, yanak, diş, dil, kulak altı tükürük bezi, dil altı tükürük bezi, çene altı tükürük bezi, yutak, yemek borusu, onikiparmak bağırsağı, kolonlar, düz bağırsak, anüs, karaciğer, pankreas, safra kesesi.

1.9.1. Anatomik Terimler

- **Cavitas oris:** Ağız boşluğu
- **Labium:** Dudak
- **Bucca:** Yanak
- **Palatum:** Damak
- **Gingiva:** Diş eti
- **Glandula:** Salgı bezi
- **Glandula salivaria:** Tükürük bezi
- **Gl. Parotidea:** Kulak altı tükürük bezi
- **Gl. Sublingualis:** Dilaltı tükürük bezi
- **Gl. Submandibularis:** Alt çene kemiğinin altında, iki yanda, deri ile kemik arasına yerleşik bezler
- **Dent:** Diş
- **Dentes:** Dişler
- **Radix dentis :** Kök
- **Corona dentis :** Kron, taç
- **Cervix dentis:** Boyun
- **Dentes incisivi:** İnsisiv dişler
- **Dentes canini:** Köpek dişleri
- **Dentes premolaris** Ön azı dişleri
- **Dentes molaris:** Azı dişleri
- **Dentes desidua:** Süt dişleri
- **Dentes permanentes:** Kalıcı dişler
- **Lingua:** Dil
- **Glossa:** Dil
- **Uvula:** Küçük dil
- **Fauces:** Boğaz

- **Pharynx:** Yutak
- **Oesophagus:** Yemek borusu.
- **Gaster:** Mide
- **Pylorus:** Midenin onikiparmak bağırsağına açıldığı yerde bulunan daralan bölümü
- **İntestinum tenue:** İnce bağırsak
- **Duodenum:** Oniki parmak bağırsağı
- **Jejunum:** İnce bağırsağın orta parçası
- **İleum:** İnce bağırsağın üçüncü ve son parçası
- **İntestinum crassum:** Kalın bağırsak
- **Caecum:** Kör bağırsak
- **Appendix vermiformis :** Kör bağırsak üzerindeki parmaksı uzantı
- **Colon:** Kolon
- **Rectum:** Düz bağırsak, kalın bağırsağın parçası
- **Canalis analis:** Anal kanal
- **Anus:** Sindirim borusunun en altta dışa açıldığı delik

Büyük Sindirim Bezleri

- **Hepar:** Karaciğer
- **Hepatocytus:** Karaciğer hücresi
- **Cholecyst:** Safra kesesi
- **Ductus choledochus:** Koledok kanalı
- **Pancreas:** Karın boşluğunda yatay olarak uzanan, dış ve iç salgı yapan bez
- **Ductus pancreaticus:** Pankreas kanalı

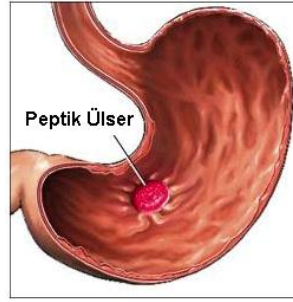
1.9.2. Semptomlar

- **Meteorism:** Gaz nedeniyle karın şişliği
- **Aphagia:** Yutamama
- **Dysphagia:** Yutma güçlüğü
- **Dyspepsia:** Sindirim bozukluğu, hazımsızlık
- **Obesity:** Vücutta aşırı yağ toplanması
- **Anorexia:** Yiyememe durumu
- **Polyphagia:** Çok yemek yeme
- **Polydipsia:** Çok su içme
- **Constipation:** Kabızlık
- **Diarrhea:** İshal
- **Prolapse of rectum:** Rektumun anüse doğru sarkması
- **Hyperperistalsis:** Peristaltik hareketlerde artış
- **Perforation:** İçi boş bir organın yırtılması
- **Penetration:** İçi boş bir organın lümenin daralması
- **Colic:** İçi boş organlarda birdenbire nöbet tarzında gelen ağrılı kasılmalar
- **Halitosis:** Soluğun kötü kokması
- **Reflux:** Reflü
- **Regurgitation:** Yiyeceklerin mideye inmeden geri çıkarılmasıdır.

- **Hematemesis:** Mide kanaması sonucu kusulan kan
- **Melena:** Dışkıda sindirilmiş (kahve telvesi şeklinde)kan olmasıdır.

1.9.3. Tanı Terimleri

- **Gingivitis:** Diş eti iltihabı
- **Stomatitis:** Ağız boşluğunu çevreleyen mukozanın iltihabı
- **Glossitis:** Dil iltihabı
- **Oesophagitis:** Yemek borusu iltihabı
- **Parotitis:** Kabakulak
- **Gastritis:** Midenin iltihabı
- **Enteritis:** İnce bağırsak iltihabı
- **Colitis:** Kolon iltihabı
- **Pancreatitis:** Pankreas iltihabı
- **Cholecystitis:** Safra kesesi iltihabı
- **İcterus:** Sarılık
- **Hepatitis:** Karaciğer iltihabı
- **Hepatic abscess:** Karaciğer absesi
- **Hepatomegali:** Karaciğer büyümesi
- **Peptic ulcer:** Mide ve duodenumda asit-pepsin aktivitesinin artışı sonucu doku kaybı ile ortaya çıkan yaradır.

Şekil 1.7: Ülser

- **Peptic oesophagitis:** Mide asidinin özofagusa geri kaçması sonucu oluşan özofagus iltihabıdır.
- **İntoxication:** Zehirlenme
- **Malabsorption:** İnce bağırsak, pankreas ya da safra yolları hastalıklarına bağlı olarak gelişen emilim bozukluğudur.
- **Polyp:** Saplı solid kitle
- **Appendicitis:** Appendiks iltihabı
- **Peritonitis:** Periton denilen karın zarının iltihabı
- **Hemorrhoids:** Anüs ve rektumdaki venlerde venöz genişleme
- **Fistula:** İçi boş bir organın başka bir içi boş organa ya da deriye ağızlaşması
- **Anal fissura :** Anüste oluşan longitudinal yarıklar
- **İleus :** Bağırsak tıkanması
- **Paralytic ileus :** Bağırsak kaslarında felç
- **Umbilical hernia :** Göbek fıtığı

- **Inguinal hernia** : Kasık fitiği
- **Incisional hernia** : Ameliyat sonrası kesi yerinde gelişen fitik

1.9.4. Ameliyat Terimleri

- **Oesophagotomy**: Özofagogastrik sfinkter kaslarına kesi yapılarak genişletme operasyonu
- **Vagotomy**: Kafa çifti sinirinin kesilmesi
- **Cholecystectomy**: Safra kesesinin ameliyatla çıkarılması
- **Colectomy**: Kalın bağırsağın kesilerek çıkarılması
- **Gastrojejunostomy**: Mide ile jejunumun ağızlaştırılması
- **Colostomy**: Kalın bağırsağın karın duvarına ağızlaştırılması

Şekil 1.8: Kolostomi

- **Appendectomy**: Appendiksin çıkarılması
- **Gastrectomy**: Midenin kısmen veya tamamen ameliyatla alınması
- **Cystectomy**: Kistlerin çıkarılması

1.10. Üriner Sisteme İlişkin Terimler

Üriner sistem; idrarın oluşması, taşınması, toplanması ve dışarıya atılmasında görev alan organlardan oluşur. Bu organlar; böbrekler (renes), idrar boruları (ureter), idrar kesesi (vesica urinaria) ve idrar yoludur (urethra).

1.10.1. Anatomik Terimler

- **Organa urinaria**: Üriner organlar
- **Ren**: Böbrek
- **Glomerulus**: Böbreğin korteks katmanında bulunur.
- **Nephron**: Böbreklerin en küçük yapısal birimi
- **Ureter** : Pelvis renalis ile idrar kesesi arasında uzanan ince boru
- **Vesica urinaria**: Mesane
- **Cyst**: İdrar kesesi

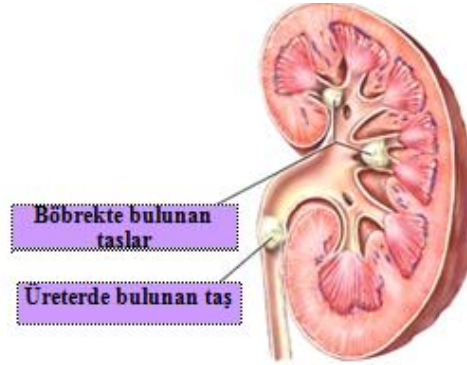
1.10.2. Semptom Terimleri

- **Polyuria**: Sık idrar yapma
- **Oliguria**: İdrar azalması

- **Stranguria:** Damla damla ve ağrılı idrar yapma
- **Anuria:** İdrar yapamama
- **Nocturia:** Geceleri idrara çıkma
- **Dysuria:** Ağrılı idrar yapma
- **Nocturnal enuresis:** Uykuda idrar tutamama
- **Hematuria:** İdrarda kan bulunması
- **Proteinuria:** İdrarda protein bulunması
- **Glycosuria:** İdrarda şeker bulunması
- **Oedema:** Hücreler arası aralıklarda aşırı sıvı toplanmasına bağlı olarak vücudun bir bölümünün şişmesi

1.10.3. Tanı Terimleri

- **Dialysis:** Bir çözeltilinin içerisinde elementlerin yarı geçirgen bir membranın bir yanından öbür yanına difüzyon yoluyla geçirilerek ayrılması
- **Peritoneal dialysis:** Toksik maddelerin periton yolu kullanılarak vücuttan uzaklaştırılması
- **Hemodialysis:** Toksik maddelerin hemodiyaliz aygıtları ve sıvıları aracılığı ile kandan uzaklaştırılması
- **Glomerulonephritis:** Glomerüllerin iltihabı
- **Pyelonephritis:** Böbrek pelvis ve parankim dokusunun iltihabı
- **Urethritis:** Üretranın iltihabı
- **Cystitis:** İdrar kesesi iltihabı
- **Hydronephrosis:** Böbrek pelvisinin idrar birikmesinden dolayı genişlemesi
- **Renal agenesis:** Böbreğin oluşmaması
- **Nephrolithiasis:** Böbreklerde taş olması

Şekil 1.9: Böbrek Taşları

1.10.4. Ameliyat Terimleri

- **Renal transplantation:** Böbrek nakli
- **Nephrectomy:** Böbreğin çıkarılması
- **Nephrostomy:** Böbreğin bir tüp aracılığıyla deriyle ağızlaştırılması
- **Cystectomy:** İdrar kesesinin çıkarılması
- **Cystoscopy:** Fiberoptik bir aletle idrar kesesinin incelenmesi

1.11. Genital Sisteme İlişkin Terimler

Genital sistem, insanda üremeyeyle ilgili organların oluşturduğu sistemdir. Bu sistem kadın ve erkeklerde farklıdır.

1.11.1. Anatomik Terimler

1.11.1.1. Erkek Genital Organlarına İlişkin Terimler

- **Organa genitalia masculina:** Erkek genital organları
- **Testis:** Erkek döl hücrelerinin yapıldığı organ
- **Scrotum:** Testisi içine alan torba
- **Spermium:** Sperm
- **Sperma:** Erkek döl hücreleri ile genital bezlerin salgılarının karışımından oluşan sıvı
- **Epididymis:** Her iki üzerinde bulunan yapı
- **Ductus deferens:** Epididimis ile uretra arasında uzanan boru
- **Prostata:** Mesanenin altında bulunan bez
- **Penis:** Erkeklerde idrar çıkarma ve çiftleşme organı
- **Preputium:** Sünnet derisi

1.11.1.2. Kadın Genital Organlarına İlişkin Terimler

- **Ovarium:** Yumurtalık
- **Ovum:** Kadın döl hücresi
- **Tuba uterina:** Uterus ile ovaryum arasında uzanan boru
- **Salpinx:** Tuba uterina
- **Hystera/metra/uterus:** Rahim
- **Vagina:** Döl yolu, kadın çiftleşme organı
- **Vulva:** Kadında dıştan görülen genital organların hepsine verilen isim
- **Labium majus:** Büyük dudak
- **Labium minus:** Büyük dudakların örttüğü içteki iki dudak
- **Hymen:** Kızlık zarı

1.11.2. Semptom Terimleri

1.11.2.1. Erkek Genital Sistemi

- **Hematospermia:** Spermanın kanlı olması
- **Aspermia:** Sperma sıvısının olmaması
- **Azospermia:** Spermada spermiyumun olmaması
- **Oligospermia:** Spermada sperm sayısının normalden az olması
- **Necrospermia:** Spermada bulunan spermiyumların hepsinin ölü olması

1.11.2.2. Kadın Genital Sistemi

- **Menstruation:** Adet görme
- **Amenorrhea:** Adet kanamasının olmaması
- **Dysmenorrhea:** Adet kanamasının ağrılı olması
- **Menorrhagia:** Adet kanamasının aşırı olması ve uzun sürmesi
- **Oligomenorrhea:** Seyrek adet görme
- **Polymenorrhea:** Sık adet görme
- **Metrorrhagia:** Adet kanamalarının dışında kanama olması

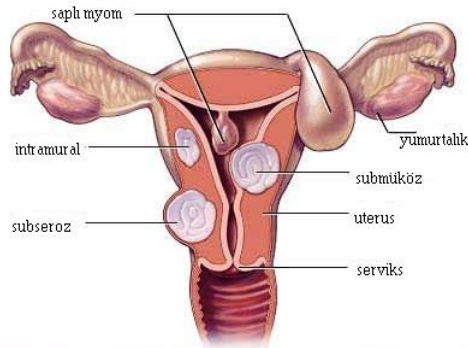
1.11.3. Tam Terimleri

1.11.3.1. Erkek Genital Sistemi

- **Hydrocele:** Tunika vaginalis içinde sıvı birikmesi
- **Varicocele :** Skrotum venlerinin varisidir
- **Prostatitis :** Prostat iltihabı
- **Orchiditis :** Testis iltihabı
- **Epididymitis :** Epididim iltihabı

1.11.3.2. Kadın Genital Sistemi

- **Vulvitis:** Vulva iltihabı
- **Vaginitis:** Vagina iltihabı
- **Cervicitis:** Serviks iltihabı
- **Salpingitis:** Tuba uterinaların iltihabı
- **Pyosalpinx:** Bir veya iki tubu uterinanın irinle dolması
- **Hydrosalpinx:** Tuba uterinaların bir sıvı ile dolması
- **Myoma uteri:** Uterusun benign tümörüdür.

Şekil 1.10: Myom çeşitleri

- **Menopause:** Kadında over fonksiyonlarının bittiği dönem

1.11.4. Ameliyat Terimleri

1.11.4.1. Erkek Genital Sistemi

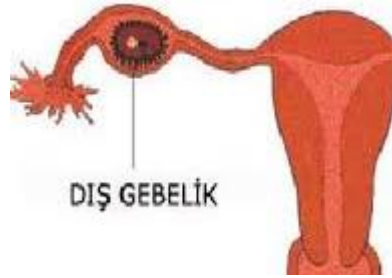
- **Prostatectomy:** Prostatın çıkarılması
- **Orchiectomy:** Testislerin çıkarılması
- **Vasectomy:** Sterilizasyon sağlamak amacıyla ductus deferenslerin kesilmesi

1.11.4.2. Kadın Genital Sistemi

- **Hysterectomy:** Uterusun ameliyatla çıkarılması
- **Hysteroscopy:** Döl yatağının endoskopik muayenesi

Doğum Terimleri

- **Gravida:** Gebe
- **Para:** Doğum
- **Abortus:** Düşük
- **Hyperemesis gravidarum:** Gebe kadında aşırı bulantı ve kusma olması
- **Retention of placenta:** Doğumdan sonra plasentanın bir bölümünün uterusda kalması
- **Ectopic pregnancy:** Dış gebelik

Şekil 1.11: Dış gebelik

- **Episiotomy:** Doğum sırasında perineye uygulanan kesi

1.12. Göze İlişkin Terimler

Gözler, kafatasında orbita denilen iki boşluk içine yerleşmiş görme organlarıdır. Gözün yardımcı organları göz kasları, göz kapakları, kirpikler ve gözyaşı bezidir.

1.12.1. Anatomik Terimler

- **Orbita:** Frontal kemikte bulunan sağlı sollu, gözyuvarlarının yerleştikleri kemik boşluklarıdır.
- **Ophthalmos:** Göz
- **Oculus:** Göz
- **Nervus opticus:** Optik sinir, görme siniri
- **Bulbus oculi:** Göz yuvarı, göz küresi
- **Sclera:** Göz akı
- **Cornea:** Gözün en ön kısmında bulunan saydam bölüm
- **İris:** Korpus silyareden ortaya doğru uzanan yaprak şeklindeki uzantıdır.
- **Pupilla:** İrisin ortasında bulunan delik
- **Retina:** Gözün en iç katmanı
- **Lens:** Mercek
- **Camera:** Göz yuvarının içindeki odalara verilen isim
- **Blepharon:** Göz kapağı
- **Conjunctiva:** Göz kapaklarının korneaya bakan yüzlerini kaplayan müköz katman
- **Glacrimalis:** Lakrimal bez
- **Photo:** Işık

1.12.2. Semptom Terimleri

- **Epiphora:** Aşırı gözyaşı gelişi
- **Scotoma:** Görme alanındaki kör nokta
- **Photophobia:** Işıktan rahatsız olma
- **Strabismus:** Şaşılık
- **Diplopia:** Çift görme

1.12.3. Tanı Terimleri

- **Hypermetropia:** Yakını görememe
- **Myopia:** Uzağı görememe
- **Astigmatism:** Korneada şekil bozukluğuna bağlı ışık kırma kusuru
- **Dacryocystitis:** Gözyaşı kesesinin iltihaplanması
- **Blepharitis:** Göz kapağı kenarlarının iltihaplanması
- **Blepharoptosis:** Göz kapaklarının düşüklüğü
- **Conjunctivitis:** Konjunktivanın iltihabı
- **Cornea ulcere:** Enfeksiyon nedeniyle kornea dokusunda oluşan yerel nekroz
- **Xerophthalmia:** A vitamini noksanlığı ve protein-enerji malnutrusyonuna eşlik eden ve kendisini kuru çıplak bir kornea ile gösteren bir durumdur.
- **Cataract:** Göz merceğinin opaklaşmasıdır.

Şekil 1.12: Kataraktlı göz

- **Diabetic retinopathy:** Diabet nedeniyle meydana gelen retina patolojisi

1.12.4. Ameliyat Terimleri

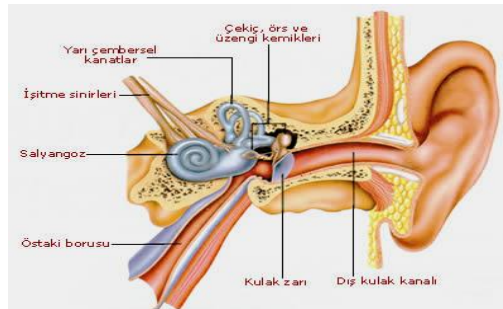
- **Lens extraction:** Lensin çıkarılması
- **Cornea transplantation:** İşevsel olan korneanın çıkarılarak başka bir insandan alınan korneanın implante edilmesi
- **Keratocentesis:** Korneanın delinmesi
- **Kerectomy:** Korneanın kısmen çıkarılması
- **Tarsorrhaphy:** Kapak kenarlarını karşılıklı dikerek göz kapağı aralığını daraltma veya tamamen kapatma
- **Blepharoplasty:** Göz kapağı üzerinde herhangi bir şekil bozukluğunu düzeltmek amacıyla yapılan estetik ameliyat
- **Enucleation:** Göz küresinin orbita içi yumuşak dokularla birlikte çıkarılması

1.13. Kulağa İlişkin Terimler

Kulak, işitme ve denge organıdır. Temporal kemik içine yerleşik iki organdır. Dış kulak, orta kulak ve iç kulak olarak üç bölümden yapılmıştır.

1.13.1. Anatomik Terimler

- **Auris :** Kulak

Şekil 1.13: Kulak

- **Oto, otikos:** Kulak
- **Auris externa:** Dış kulak
- **Auris media:** Orta kulak

- **Auris interna:** İç kulak
- **Auricula:** Kulak kepçesi
- **Membrana tympanica:** Timpanik zar
- **Cochlea:** İç kulakta işitme duyusunu alan kısım

1.13.2. Semptom Terimleri

- **Tinnitus:** Kulak çınlaması
- **Otalgia:** Kulak ağrısı
- **Otorrhea:** Kulak akıntısı
- **Otorrhagia:** Kulak kanaması, kulaktan kan gelmesi

1.13.3. Tanı Terimleri

- **Otitis externa:** Dış kulak iltihabı
- **Otitis media:** Akut orta kulak iltihabı
- **Otosclerosis:** Üzengi kemiği (stapes) tabanının ankilozuna ve iletim tipi işitme kaybına neden olan bir hastalık
- **Meniere hastalığı:** Tekrarlayan şiddetli baş dönmeleri, sensorinöral işitme kaybı ve kulak çınlamasıyla giden bir hastalık

1.13.4. Ameliyat Terimleri

- **Myringotomy:** Kulak zarında cerrahi olarak delik açılması
- **Tympanostomy:** Timpanik boşluğun bir tüp aracılığıyla dış kulağa açılması
- **Tympanotomy:** Kulak zarı ameliyatı
- **Otoplasty:** Dış kulağın plastik ameliyatı

1.14. Deriye İlişkin Terimler

Deri, vücudu saran, en ağır ve en büyük organdır. Deriyle ilgili hastalıkları inceleyen bilim dalına dermatoloji denir.

1.14.1. Anatomik Terimler

- **Cutis / pella:** Deri
- **Corium:** Deri
- **Dermis:** Deri
- **Epidermis:** Üst deri
- **Dermis:** Epidermisin altındaki sıkı bağ dokudan yapılmış kattır.
- **Hypodermis:** Deri altı katı
- **Pilus:** Saç
- **Lanugo:** Tüy gibi kıl
- **Melanocytus:** Epidermis katmanı hücreleri arasında melanin pigmenti içeren ve derinin rengini veren hücreler
- **Folliculus pili:** Kıl kökü

- **Barba:** Sakal
- **Gl. Sebacea:** Deri yağ bezleri
- **Gl. Sudorifer:** Deri ter bezleri
- **Unguis:** Tırnak

1.14.2. Semptom Terimleri

- **Cicatrix:** Yara iyileştikten sonra deride kalan izi
- **Petechiae:** Deri altında oluşan küçük kan lekeleri
- **Macula:** 10 mm'nin altında olmak üzere büyüklüğü ve biçimi değişik olabilen, deride kabarıklık yapmayan renk değişikliği
- **Papula:** Çapı genellikle 10 mm'nin altında bulunan sert, kabarık lezyon
- **Nodule:** Ele gelen deride kabarıklık yapabilen ya da yapmayan yuvarlak sert kitle
- **Vesicule:** Çapı 5 mm'den küçük, çevresi kesin belirli, içerisinde seröz sıvı bulunan lezyon
- **Bulla:** Çapı 5 mm'den büyük vezikül
- **Pustula:** İçerisinde irin bulunan yüzeysel, kabarık bir lezyon
- **Telangiectasia:** Yüzeysel kan damarlarının genişlemesi
- **Ecchymosis :** Kan damarlarının yırtılmasından dolayı deri altına kan toplanması ve bu yüzden o kısımdaki deri renginin morarması
- **Erosion:** Epiderminin kısmen veya tamamen kaybı
- **Ulcer:** Epiderminin ve derminin bir kısmının kaybı
- **Defigmentation :** Deriye rengini veren maddenin kısmen veya tamamen kaybolması
- **Hyperpigmentation :** Deriye rengini veren maddenin fazla bulunması

1.14.3. Tanı Terimleri

- **Psoriasis:** Sedef hastalığı
- **İmpetigo:** Öncelikle çocuklarda görülen yüzeysel, vezikülopüstüler bir deri hastalığı
- **Eczema:** Çeşitli etkenler nedeniyle gelişen yer yer kabuklanma gösteren veziküller oluşması ve akıntı ile belirgin kaşıntılı deri iltihabı
- **Urticaria:** Deri üzerinde şiddetli kaşıntı ve yanma hissinin eşlik ettiği pembemsi kırmızı kabartılar oluşması ile belirgin alerjik durum
- **Tinea corporis:** Vücut mantarı
- **Tinea pedis:** Ayak mantarı
- **Tinea unguium:** Tırnak mantarı
- **Tinea capitis:** Baş mantarı
- **Cellulitis:** Bağ dokusunun özellikle gevşek yapıdaki deri altı dokusunun yaygın iltihabi durumu
- **Erysipelas:** Yılcık
- **Folliculitis:** Kıl folliküllerinin yüzeysel veya derin bakteri enfeksiyonu
- **Fronkül:** Stafilokok enfeksiyonu nedeniyle akut olarak oluşan hassas perifolliküler iltihabi nodüller

- **Dermatitis:** Derinin yüzeysel yangısı
- **Seborrheic dermatitis:** Kafa derisinde, yüzde ve bazen de vücudun diğer bölgelerinde görülen deri kalınlaşması
- **Comedon:** Yağ bezi kanallarının tıkanmasıyla oluşan siyah noktalar
- **Acne:** Sivilce
- **Rosacea:** Genellikle orta veya ileri yaşlarda başlayan, özellikle yüzün merkezi kısımlarındaki telanjiektazi, eritem papül ve püstül gibi lezyonlarla belirlenen kronik iltihabi bir hastalık
- **Paronychia:** Tırnak yatağı iltihabı

Şekil 1.14:Paronişi örneği

- **Vitiligo:** Melanositlerin sonradan ortadan kalktığı bir hastalıktır.
- **Nevus:** Ben
- **Verrucae vulgaris:** Siğil
- **Alopecia:** Kellik, saçların dökülmesi
- **Scabiazis:** Uyuz

1.14.4. Ameliyat Terimleri

- **Dermatoplasty:** Cildin bir yerini tamir için vücudun başka bir yerinden bir cilt parçası kesip bu yere yapıştırma ameliyatı
- **Excoriation:** Cildin bir kısmının çıkarılması
- **Dermatome:** Greft olarak hazırlanmak üzere çeşitli kalınlıkta deri plakları kesebilen araç
- **Curettage:** Derideki yüzeysel lezyonların deri küretiyle (kazıyıcı alet) alınması

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Sindirim sistemi ile ilgili tanı terimlerini doğru telaffuz ediniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Bir arkadaşınızla kelime oyunu oynayabilirsiniz.➤ Arkadaşınızın size Türkçe olarak sorduğu terimin Latincesini söyleyiniz.➤ Aynı uygulamayı arkadaşınızla yer değiştirerek yapınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Endokrin sistemle ilgili semptom terimlerini doğru telaffuz ediniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Bir arkadaşınızla kelime oyunu oynayabilirsiniz.➤ Arkadaşınızın size Türkçe olarak sorduğu terimin Latincesini söyleyiniz.➤ Aynı uygulamayı arkadaşınızla yer değiştirerek yapınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

1. () Tıbbi terminoloji bilim alanı tıp terimlerini kendine konu alır.
2. () Anatomi, tıbbi terminoloji için temel bilim dalı değildir.
3. () Regio capitis yüz bölgesi demektir.
4. () Dermatitis derinin yüzeysel yangısıdır.
5. () Nosoloji hastalıkların sınıflandırılması bilimidir. Bunun yanında semptom, sendrom, bozukluk ve yaralanmaları da içerdiği için teşhissel terimlerin sınıflandırıldığı bilim kavramı içine de dahil edilebilir.
6. () Kökler ek almamış temel sözcüklerdir.
7. () Ön ekler terimin başında bulunur.
8. () Sinir sistemi; merkezi sinir sistemi ve periferik sinir sistemi olmak üzere iki bölüme ayrılır.
9. () Endokrin sistem, iç salgı yapan organlar topluluğudur.
10. () Hareket sistemindeki yapılar kemikler ve eklemlerdir.
11. () Kanı yapan organlara hemopoyetik ve lenfopoyetik organlar denir.
12. () Hemopoyetik olanlar ak kanı, lenfopoyetikler kırmızı kanı (lenf) yaparlar.
13. () Kardiyovasküler sistem, kanı bütün vücuda dolaştıran organlar topluluğunun işlevsel birliğini oluşturur.
14. () Damarlar, arterler ve venler olarak ikiye ayrılırlar.
15. () Solunum sistemini, burun boşluğu, gırtlak, soluk borusu ve akciğerler oluşturur.
16. () Sindirim sistemini oluşturan organlar: Ağız boşluğu, dudak, yanak, diş, dil, kulak altı tükürük bezi, dilaltı tükürük bezi, çenealtı tükürük bezi, yutak, yemek borusu, onikiparmak bağırsağı, kolonlar, düz bağırsak, anüs, pankreas ve karaciğerdir.
17. () Üriner sistem idrarın oluşması, taşınması, toplanması ve dışarıya atılmasında görev alan organlardan oluşur.
18. () Genital sistem, insanda üremeye ilgili organların oluşturduğu sistemdir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Sağlık kurumları ile ilgili bilginizi kullanarak hastayı diğer kurumlardaki işlemleri için yönlendirebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çevrenizde bulunan sağlık kurumlarını araştırınız.
- Sağlık ocaklarının özelliklerini araştırınız.
- Hastane çeşitlerini araştırınız.
- Rehabilitasyon merkezlerini araştırınız.
- Ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezlerini araştırınız.

2. SAĞLIK KURUMLARI TANIM VE ÇEŞİTLERİ

Sağlık hizmetleri bugünkü anlayışa göre koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici hizmetler olmak üzere üç grupta ele alınmaktadır. Başka bir deyişle, sağlıkçılar öncelikle, sağlıklı insanı hep sağlıklı olarak yaşatmak ister ve bunun gereklerini yerine getirmeye çalışırlar. İnsan sağlığına gelebilecek zararları önceden bilmek ve bunu önlemeye çalışmak için kullanılması gereken iki tür yaklaşım bulunmaktadır. Koruyucu hizmetler, bireyin sağlığına gelecek tehlikeleri önleme çabaları ya da çevreye yönelik yani bir grup insanı ya da toplumun tamamını kapsayacak genişlikte önleme çabaları şeklindedir.

Sağlık sistemi ile kastedilen, bir ülkede sağlığın geliştirilmesi, hastalıkların önlenmesi ve tıbbi bakım hizmetleri için var olan tüm kaynaklar, örgütler ve bunların aralarındaki ilişkilerdir. Sağlık hizmetleri; hastalıkların teşhis, tedavi ve rehabilitasyonu yanında, hastalıkların önlenmesi, toplum ve bireyin sağlık düzeyinin geliştirilmesi ile ilgili faaliyetlerin bütünü anlamına gelmektedir. Sağlık hizmetleri sağlık kurumları tarafından sunulmaktadır.

2.1. Koruyucu Sağlık Hizmetleri

Sağlığın korunması, hastalıkların önlenmesi için verilen hizmetler ile yapılan düzenlemeler koruyucu sağlık hizmetleri grubuna girer. Sağlığı koruyucu önlemler başlıca üç düzeyde ele alınmaktadır.

- **Primer Koruma:** Kişisel ya da toplumsal düzeyde sağlığı geliştirmek amacıyla, aşılama, dengeli beslenme, çevrenin güvenli hale getirilmesi, fiziksel ve duygusal yönden iyi durumda olmak için gereken önlemlerin alınmasıdır.
- **Sekonder Koruma:** Sağlığın bozulma olasılığı karşısında erken tanı ve tedavi önlemlerinin kişisel ve toplumsal düzeyde alınmasıdır.
- **Tersiyer Koruma:** Hastalığa bağlı olarak gelişebilecek sakatlık ve kalıcı bozuklukların en aza indirgenmesi, hastanın yeni duruma uyumunun sağlanarak yaşam kalitesinin artırılması için alınması gereken önlemlerdir. Bir anlamda rehabilite edici hizmetlerin alanına girmektedir.

Koruyucu sağlık hizmetleri, çevreye ve kişiye yönelik hizmetler olarak ikiye ayrılır. Çevreye yönelik hizmetlerin amacı; çevrede sağlığı olumsuz etkileyen biyolojik, fizyolojik ve kimyasal etkenleri yok ederek veya bu etkenlerin kişileri etkilemelerini önleyerek, çevreyi olumlu hale getirmektedir. Bu hizmetlere çevre sağlığı hizmetleri denir. Bu hizmetler, bu konuda özel eğitim almış mühendis, kimyager, veteriner, biyolog, çevre sağlık teknisyeni vb. meslek üyeleri tarafından sağlanır. Çevre sağlığı hizmetleri kapsamında yürütülen hizmetlerin bir kısmı şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Su kaynaklarının sağlanması ve denetimi
- Katı atıkların denetimi
- Zararlı canlılarla mücadele
- Besin sanitasyonu
- Hava kirliliğinin denetimi
- Gürültü kirliliğini denetimi
- Radyolojik zararların denetimi
- İş sağlığı
- Besin kontrolü ve güvenliği
- Konut sağlığı

Kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri; hekim, hemşire gibi sağlık meslekleri üyelerinin yürüttüğü hizmetlerdir. Bu hizmetler arasında; bağışıklama, beslenmeyi düzenleme, hastalıkların erken tanı ve tedavisi, ana çocuk sağlığı hizmetleri, aşırı doğurganlığın denetimi, ilaçla koruma, kişisel hijyen ve sağlık eğitimi bulunmaktadır. Yukarıda belirtilen sağlık hizmetleri sunan kurumlara örnek olarak şunlar verilebilir:

- Sağlık Evi
- İşyeri Reviri
- Aile sağlığı merkezi
- Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri
- Dispanserler
- Laboratuvarlar
- Çevre Sağlık Birimleri

➤ **Sağlık Evi**

Kırsal bölgelerde coğrafya ve yol durumu göz önüne alınarak iki veya üç bin nüfus için bir sağlık evi yapılmıştır. Sağlık evleri, toplum sağlığı merkezlerine bağlı olarak çok yönlü hizmet gören kuruluşlardır. Sağlık evlerinde personel olarak yalnızca ebe görev yapar. Sağlık evlerinde yerine getirilen görevler şunlardır:

- Anne, çocuk sağlığı hizmetleri
- Sıtma eradikasyon hizmetleri
- Hasta takibi ve eğitimi
- Aile planlaması hizmetleri
- Çevrenin düzenlenmesi ve korunması
- Sağlık eğitimi hizmetleri
- İlk yardım hizmetleri
- Sosyal yardım hizmetleri

➤ **Aile Sağlığı Merkezleri ve Aile Hekimliği**

Bir veya daha fazla aile hekimi ile aile sağlığı elemanlarınca aile hekimliği hizmetinin verildiği sağlık kuruluşuna aile sağlığı merkezleri denir. Maliyetlerin azalması ve hekim çalışma sürelerinde esnekliğe imkân vermesi bakımından birkaç hekimin yeterli sayıda aile sağlığı elemanı ile birlikte görev yaptığı aile sağlığı merkezleri nüfusun ve ulaşımın uygun olduğu yerlerde oluşturulur. Bu merkezlerde sadece birinci basamak sağlık hizmeti verilmektedir. Aile sağlığı merkezinde sunulan hizmetler;

- Kişiyeye yönelik koruyucu,
- Tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetleri,
- Anne-çocuk sağlığı hizmetleri,
- Evde hasta takibi,
- Aile planlaması,
- Sağlık eğitimi hizmetleridir.

➤ **Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Hizmetleri (AÇSAP)**

Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri sağlık hizmetlerine duyulan ihtiyaç bakımından toplumun en öncelikli kesimini oluşturan kadın, anne ve çocuklarının sağlık düzeyini yükseltmek, üreme sağlığı hizmetleri bütünü içerisinde aile planlaması hizmetleri ve diğer sağlık kuruluşlarıyla işbirliği içinde diğer ana çocuk sağlığı hizmetlerinin sunumunu, koruyucu sağlık hizmetleri ilkelerine uygun şekilde gerçekleştirmek üzerine kurulan sağlık kurumlarıdır.

Merkezlerde verilecek hizmetler şunlardır:

- Aile sağlığı hizmetleri
- Çocuk ve adölesan sağlığı hizmetleri
- Kadın ve erkek üreme sağlığı hizmetleri

- Ağız ve diş sağlığı hizmetleri
- Poliklinik hizmetleri
- Eğitim hizmetleri
- Hizmet içi eğitim hizmetleri
- Halk eğitimi hizmetleri
- Mezuniyet öncesi uygulamalı eğitim hizmetleri
- Erken teşhis hizmetleri
- Danışmanlık hizmetleri
- Kayıt bildirim ve değerlendirme hizmetleri

Sıralanan kurumların bir kısmı, ağırlıklı olarak bireye ve çevreye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri sağlamaları yanında sınırlı ölçüde teşhis ve tedavi hizmetleri de sağlamaktadır.

2.2. Tedavi Hizmetleri

Tedavi hizmetleri, sağlık durumu bozulan kişilerin, eski sağlık düzeylerine ulaşmalarını sağlamak üzere verilen sağlık hizmetleridir. Tedavi edici sağlık hizmetleri, temel olarak hekim sorumluluğunda, diğer sağlık profesyonellerinin katkılarıyla gerçekleştirilir. Tedavi edici sağlık hizmetlerini iki ana grupta toplamak mümkündür. Bunlar: günü birlik tedavi hizmetleri ve yataklı tedavi hizmetleri. Ayaktan tedavi ve günü birlik tedavi hizmetleri, hastane gibi yataklı tedavi kurumuna yatışı gerektirmeyen hastalıkların tanı ve tedavisiyle ilgili hizmetleri içermektedir. Ayaktan bakım hizmetleri çeşitli sağlık kurumları tarafından sağlanmaktadır.

Tedavi hizmetleri, hizmet kapsamı ve hizmet yoğunluğu kriteri esas alınarak da sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflamaya göre tedavi hizmetleri üç ana gruba ayrılmaktadır:

- Birinci basamak tedavi hizmetleri,
- İkinci basamak tedavi hizmetleri,
- Üçüncü basamak tedavi hizmetleri,

Birinci basamak sağlık hizmetleri, daha çok ayaktan tedavi hizmetlerini içermektedir. İkinci basamak tedavi hizmetleri, yoğun tıbbi bilgi ve teknoloji gerektirmeyen hastalıkların tedavisiyle ilgili hizmetleri kapsamaktadır. Üçüncü basamak sağlık hizmetleri, üniversite hastanesi gibi eğitim hastaneleri tarafından verilen, yoğun bilgi ve teknoloji gerektiren tedavi hizmetleridir.

- **Özel Muayenehane:** Hekim ve diş hekimi tarafından kurulan ve tanı ve tedavi hizmetleri üreten kurumlardır.
- **Günü Birlik Cerrahi Merkezleri:** Ayaktan cerrahi bakım merkezleri ve acil merkezleri, günübirlik cerrahi hizmetler sağlayan kurumlardır.

- **Evde Bakım:** Evde bakım, sağlık düzeyini iyileştirmek ve yükseltmek için hastalara, ev ortamında sağlık hizmeti ve hizmet donanımının sağlanması olarak tanımlanmaktadır. Hastane yatak kapasitelerinin azaltılması nedeniyle evde bakım hizmetleri popülerlik kazanmış ve bütüncül sağlık hizmetlerinin önemli bir ögesi haline gelmiştir. Evde bakım hizmetleri genellikle hemşirelik hizmetleri organizasyonları, ziyaretçi hemşireler, hastaneler, evde bakım hizmet kurumları tarafından sağlanmaktadır.

- **Terminal Dönem Bakım Merkezleri**

Terminal Dönem Hasta Bakım Kurumları, palyatif bakım kurumları olarak da bilinmektedir. Yaşama şansı olmayan ve genellikle altı aydan daha az ömrü kalan hastaların bakımıyla ilgilenen kurumlardır. Terminal Dönem Hasta Bakım Kurumları; ölümün, hayatın doğal bir parçası olarak kabul edilmesi gerektiği varsayımına dayanarak hizmet vermektedir. Terminal Dönem Hasta Bakım Kurumları, hastalığın tedavisinden çok, hastalığın verdiği ağrıların giderilmesi yoluyla hastanın rahatlatılmasını sağlamaktadır. Terminal Dönem Hasta Bakım Kurumlarının temel amaçları şunlardır:

- Hastanın ağrı ve diğer rahatsız edici semptomlardan kurtulması,
- Hastanın psikolojik ve manevi yönden desteklenmesi
- Hastanın karşı karşıya kaldığı ölüm tehlikesine rağmen mümkün olduğunca aktif bir yaşam biçimi sürdürmesi ve bunun için gerekli altyapı hizmetlerinin sağlanması
- Hastanın yanı sıra aynı yazgıyı paylaşan hasta yakınlarının da desteklenmesi, eğitilmesi ve hasta yitirdikten sonra onların yeniden sosyal yaşama uyumunun sağlanabilmesi için destek olunması

Terminal Dönem Hasta Bakım Kurumları; büyük ölçüde kanserli hastaları kabul etmekle birlikte AIDS, kas ve bağ dokusu, böbrek ve kalp hastalıkları terminal aşamada olan hastalara da hizmet sağlamaktadır.

2.3. Rehabilitasyon Hizmetleri

Rehabilitasyon hizmetleri; hastalık ve kazalara bağlı olarak gelişen kalıcı bozukluklar ve sakatlıkların günlük hayatı etkilemesini engellemek ya da bu etkiyi en aza indirmek, kişinin bedensel ve ruhsal yönden başkalarına bağımlı olmadan yaşamasını sağlamak amacıyla düzenlenen sağlık hizmetleridir.

Rehabilitasyon hizmetleri, yataklı veya yataksız rehabilitasyon merkezleri tarafından sağlanmaktadır. Yataklı tedavi kurumları İşletme Yönetmeliğinde, rehabilitasyon merkezleri; organ, sinir, adale ve kemik sistemi hastalıkları ile kaza ve yaralanmalar veya cerrahi tedaviler sonucu meydana gelen arıza ve sakatlıkların tıbbi rehabilitasyonunu uygulayan yataklı kurum veya servisler olarak tanımlanmaktadır. Rehabilitasyon hizmetleri; tıbbi ve sosyal rehabilitasyon olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

- **Tıbbi Rehabilitasyon:** Bedensel kalıcı bozukluk ve sakatlıkların düzeltilmesi, yaşam kalitesinin artırılması amacıyla verilen hizmetlerdir.
- **Sosyal Rehabilitasyon:** Sakatlığı veya özürlü olan kişilerin günlük hayata aktif olarak katılması, başkalarına bağımlı olmadan yaşayabilmesi amacıyla yapılan, işe uyum sağlama, yeni iş bulma ya da öğretme çalışmalarını kapsamaktadır. Sağlık hizmetlerinin gelişimini ve gelecekteki durumunu kestirebilmek için koruyucu sağlık hizmetleri kavramı ile tedavi edici sağlık hizmetleri kavramı arasındaki farkın iyi vurgulanması gerekmektedir.

2.4. Sağlık Geliştirilmesi Hizmetleri

Sağlığın geliştirilmesi hizmetleri, sağlıklı kişilerin sağlık durumlarını daha üst düzeye yükseltmek için sağlanan hizmetlerdir. Sağlık geliştirilmesi hizmetlerinde temel sorumluluk, bireylere aittir. Sağlık geliştirilmesi; bedensel ve zihinsel sağlık durumu, yaşam kalitesi ve yaşam süresinin yükseltilmesini amaçlamaktadır. Bugün birçok hastalığın bireylerin tarzlarından, alışkanlıklarından kaynaklandığı bilinmektedir.

➤ Hastanelerin Tanımı ve Türleri

Hastaneler hasta bakım sisteminin temel unsurlarından birisidir. Sağlık sisteminin bir alt sistemi olan hastaneler, sağlık hizmetlerinin temel fonksiyonu olan tedavi hizmetlerinin yürütüldüğü ekonomik, teknik ve hukuki özellikler taşıyan bir işletme türüdür. Hastaneler birer hizmet işletmesi olmasına rağmen, genel işletmelerden bazı yönleriyle ayrılmaktadır.

Hastanelerde temel amaç, her türlü koruyucu önlemlere rağmen oluşabilecek hastalık durumlarında erken teşhis, hızlı ve etkin tedavi ve hastanın kısa zamanda eski konumuna getirilmesidir.

➤ Hastanenin Tanımı

Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği'ne göre hastaneler, hasta ve yaralıların, hastalıktan şüphe edenlerin ve sağlık durumlarını kontrol ettirmek isteyenlerin ayaktan veya yatarak gözlem, muayene, tanı, teşhis, tedavi ve rehabilite edildikleri, aynı zamanda doğum yapılan, sıhhi ve fenni şartlara haiz yerlerdir.

Genel olarak hastaneler teşhis, tedavi ve rehabilitasyon ihtiyacı olan hasta, yaralı, engelli ve hamile; iki veya daha çok kişiye aynı zamanda ve günün 24 saatinde hizmet verebilen ve klinik laboratuvar hizmetleri, teşhise yardımcı, röntgen hizmeti ve tedavi hizmetlerinden; cerrahi, doğum veya bir veya birden çok tıbbi tedavi ünitesi bulunan kurumlardır.

➤ **Hastanelerin Türleri**

Yataklı tedavi kurumları olarak da adlandırılan hastaneler, sundukları hizmetlerin türlerine, hastaların hastanede ortalama kalış süreleri, hastenenin mülkiyetine ve yatak adetlerine göre çeşitli şekilde sınıflandırıldığı görülmektedir.

➤ **Sundukları Hizmet Türlerine Göre Hastaneler**

Sunulan hizmet türlerine göre hastaneler; genel hastaneler, özel dal hastaneleri ve eğitim hastaneleri olarak çeşitlenmektedir.

- **Genel Hastaneler:** Her türlü acil ve acil vaka ile yaş ve cins farkı gözetmeksizin, bünyesinde mevcut uzmanlık dalları ile ilgili hastaların kabul edildiği ve ayaktan veya yatarak hasta muayene ve tedavilerinin yapıldığı yataklı kurumlardır.
- **Özel Dal Hastaneleri:** Belirli bir yaş ve cins grubu hastalar ile belirli bir hastalığa tutulanların ya da bir organ veya organ grubu hastaların müşahede, muayene, teşhis ve tedavi edildikleri yataklı kurumlardır.
- **Eğitim Hastaneleri:** Öğretim, eğitim ve araştırma yapılan, uzman ve ileri dal uzmanları yerleştirilen genel ve özel dal yataklı tedavi kurumları ile rehabilitasyon merkezleridir.

➤ **Ortalama Kalış Süresine Göre Hastaneler**

Kısa kalış süreli hastaneler, genellikle ortalama yatış süresi 30 günden az olan genel veya özel dal hastaneleridir. Ortalama yatış süresinin 30 günden daha fazla olduğu genel veya özel dal hastanelerine ise uzun kalış süreli hastaneler adı verilmektedir.

➤ **Mülkiyetlerine Göre Hastaneler**

Mülkiyetlerine göre diğer bir deyişle finansal kaynakların türüne göre sınıflandırılma, başka bir sınıflandırılma türüdür. Burada hastenenin mülkiyetinin kurum ve kuruluşlara ait olduğuna veya kurum ve kuruluşların niteliğine göre sınıflandırma yapılmaktadır. Bu noktadan hareket edildiğinde Türkiye'deki hastaneler Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na, Sosyal Sigortalar Kurumu'na, kamu iktisadi kuruluşlarına, tıp fakültelerine, belediyelere, yabancılara, azınlıklara, derneklere, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı dışındaki bakanlıklara ve özel kesime ait hastaneler olarak sınıflandırılabilirlerdir:

➤ **Yatak Sayılarına Göre Hastaneler**

Bu sınıflamada genellikle kadro, personel, finansman, malzeme dağıtımı ve istatistik bir ölçüt olarak kullanılmaktadır. Yatak adetlerine göre yapılan sınıflandırma şu şekildedir.

- 50 yataklı hastaneler
- 100 yataklı hastaneler
- 200 yataklı hastaneler
- 400 yataklı hastaneler
- 400 ve üzeri yataklı hastaneler.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Sağlık hizmetlerini sınıflandırınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Sağlık hizmetlerini sınıflandırılmasını şema çizerek gösteriniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Sağlık hizmetlerinin görevlerini açıklayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Koruyucu sağlık hizmetlerinin görevlerini liste halinde yazınız.➤ Tedavi edici sağlık hizmetlerinin görevlerini liste halinde yazınız.➤ Rehabilitasyon edici sağlık hizmetlerinin görevlerini liste halinde yazınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Hastane türlerini sınıflandırınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Sunulan hizmet türüne göre hastaneleri listeleyiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

1. ()Sundukları hizmet türlerine göre hastaneler 4'e ayrılır.
2. ()Sağlık evi, aile sağlığı merkezi, dispanser, ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezi, halk sağlığı laboratuvarları gibi temel sağlık hizmetleri veren kuruluşlara yataklı sağlık kuruluşları denir.
3. ()Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği'ne göre hasta, hasta ve yaralıların, hastalıktan şüphe edenlerin ve sağlık durumlarını kontrol ettirmek isteyenlerin ayaktan veya yatarak gözlem, muayene, tanı, teşhis, tedavi ve rehabilite edildikleri aynı zamanda doğum yapılan, sıhhi ve fenni şartlara haiz yerlere hastane denir.
4. ()Bedensel kalıcı bozukluk ve sakatlıkların düzeltilmesi, yaşam kalitesinin artırılması amacıyla verilen hizmetlere tıbbi rehabilitasyon denir.
5. ()Terminal dönem hasta bakım kurumları, palyatif bakım kurumları olarak da bilinmektedir.
6. ()Evde bakım, sağlık düzeyini iyileştirmek ve yükseltmek için hastalara ev ortamında sağlık hizmeti ve hizmet donanımının sağlanması olarak tanımlanmaktadır.
7. ()Ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezlerinde verilecek hizmetler içerisinde kadın ve erkek üreme sağlığı hizmetleri, ağız ve diş sağlığı hizmetleri bulunmaktadır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1'İN CEVAP ANAHTARI

1	Doğru
2	Yanlış
3	Yanlış
4	Doğru
5	Doğru
6	Doğru
7	Yanlış
8	Doğru
9	Doğru
10	Yanlış
11	Doğru
12	Yanlış
13	Doğru
14	Doğru
15	Doğru
16	Doğru
17	Doğru
18	Doğru

ÖĞRENME FAALİYETİ 2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Yanlış
2	Yanlış
3	Doğru
4	Doğru
5	Doğru
6	Doğru
7	Doğru

KAYNAKÇA

- ARTUKOĞLU, A., KAPLAN, A. ve YILMAZ, A. “**Tıbbi Dökümantasyon**”, Türksev Yayıncılık, Ankara, 2002.
- BALCI, Ali Erkan. “**Tıbbi Dökümantasyon ve Tıbbi Arşivler**” Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İzmir, 2001.
- EKİNCİ, Sebahat ve HATİPOĞLU, H. Gül, “**Tıbbi Terminoloji**”, Hatipoğlu Yayınları, Ankara, 2005.
- TENGİLİMOĞLU, Dilaver ve ÇITAK Nilgün, “**Yönetici ve Tıp Sekreterliği**”, Seçkin Yayınları, Ankara, 2003.
- UÇMAZ, Ramazan, “**Tıbbi Dökümantasyon II (Tıbbi –Arşivcilik)**”, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa, 2002.